

Een gids voor slachtoffers van holebifoon en transfoon geweld

Opvallen & Rechtslaan

The image features a central ampersand symbol (&) in a teal color. To the left of the ampersand, a hand is shown in a clenched fist. To the right, a hand is shown with the index finger pointing upwards. The background is a white, textured fabric with a subtle grid pattern. The entire composition is set against a teal border.

COLOFON

Eindredactie: Jeroen Borghs

Redactie: Kenneth Mills (çavaria), Irene Zeilinger (Garance)

Vormgeving: Virginie Soetaert, foto's: Delia Vermant

Met dank aan: Garance, het Interfederaal Gelijkekansencentrum, het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, de lokale politie van Antwerpen en Gent, Merhaba, Sensoa, Boysproject, Ghapro, Toezicht op het Welzijn op het Werk - Directie Limburg - Vlaams-Brabant, Het Roze Huis - çavaria Antwerpen, Regenbooghuis Brussel, Wel Jong Niet Hetero, Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, PARKassurantiën, CAW Oost-Vlaanderen - Slachtofferhulp Gent, Boysproject, Ghapro, Gie Deboutte, Paul Borghs, Joz Motmans, Steven De Baerdemaeker, Jogchum Vrielink, alle modellen, teamleden çavaria, alle nalezers

Dit is een uitgave van çavaria, Kammerstraat 22, 9000 Gent.
09-223 69 29, fax 09-223 58 21, info@cavaria.be, www.cavaria.be

Deze publicatie mag niet verkocht worden.

Verantwoordelijk uitgever: Yves Aerts, çavaria, Kammerstraat 22, 9000 Gent. Copyright çavaria.

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van Gelijke Kansen in Vlaanderen, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel. 02-553 58 46, fax 02-553 51 38, gelijkekansen@vlaanderen.be, www.gelijkekansen.be

Voorwoord

Geachte lezer,

De Vlaamse bevolking is zeer divers. In een ideale wereld zijn gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect voor elkaar fundamentele waarden. Jammer genoeg worden we in alle facetten van onze samenleving té vaak geconfronteerd met verschillende vormen van achterstelling, of zelfs geweld.

Helaas moeten we tot de bittere vaststelling komen dat in Vlaanderen en België, ondanks de vele concrete maatregelen die we hebben genomen om de algemene maatschappelijke aanvaarding van holebi's en transgenders te vergroten, ze nog al te vaak met geweld geconfronteerd worden. En zelfs nog vaker dan we durven vermoeden.

Onderzoek binnen het Vlaams gelijkheidskansenbeleid toont aan dat bijna alle holebi's en transgenders ooit in aanraking kwamen met verbaal of psychisch geweld. Drie op tien holebi's en transgenders kreeg zelfs te maken met fysiek geweld. Hallucinante cijfers... Helaas melden weinig slachtoffers dit. Het Interfederaal Gelijkheidskansen centrum ontving in 2013 201 meldingen van discriminatie op grond van de seksuele geaardheid. Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen kreeg in 2012 40 klachten en vragen van transgenders.

Als minister van Gelijke Kansen wil ik een beleid voeren mét de kwetsbare groepen en niet over die kwetsbare groepen. Discriminatie en geweld tegen holebi's en transgenders zal ik niet tolereren. Een geweldloze maatschappij is immers een belangrijk streven voor de Vlaamse Regering, via transversaal gelijkheidskansenbeleid waarbij sensibilisering, preventie en ook een gepaste nazorg aan de slachtoffers van geweld speerpunten zijn. Ik zal het overleg mee aangaan om op elk niveau duidelijke doelstellingen en concrete acties te formuleren.

In afwachting van de evaluatie van het huidige interfederaal actieplan inzake homo- en transfoob geweld – waar ik in mijn verdere beleid ook rekening mee zal houden – komen we nu met deze gids. Een uitgebreide gids met tips over hoe mee om te gaan met geweldsituaties, en met nuttige informatie over bescherming en ondersteuning.

Liesbeth Homans

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en minister van Gelijke Kansen

Inhoud

1. Wat zijn halebifobie, transfobie, serofobie,... ?	7
Wat is er verboden?	9
Meervoudige discriminatie	12
2. Weerbaar en veilig zijn	15
Hoe kan ik weerbaar zijn?	15
Hoe kan ik voor mijn veiligheid zorgen?	18
3. Wat kan je doen...	25
Als iemand iets doet wat je niet wil	25
Als je veiligheid in gevaar is	29
Als je je moet verdedigen	31
Bij specifieke vormen van geweld	34
4. Op zoek naar bescherming en herstel	49
Naar hulp zoeken... of niet?	49
Een misdrijf aangeven bij de politie	51
Bemiddeling	54
Andere mogelijkheden	55
Herstellen	56
Omgaan met minderheidsstress en trauma	58
5. Regionale en lokale informatie	62
6. Woordenlijst	76

“

Ik voel mij niet anders dan anderen, en ben me even bewust van mijn rol in de maatschappij. Ik wil er staan en van dezelfde kansen genieten als elk ander individu. In het dagelijks leven sta ik niet meer stil bij mijn trans-zijn.

Elias

”

Wat zijn holebifobie, transfobie, serofobie... ?

VOORBEELDEN

- *Een religieuze leider zegt dat hiv een straf van God is voor de promiscuïteit van holebi's.*
- *Iemand zegt niets tegen homomannen te hebben als die "zich maar mannelijk genoeg gedragen".*
- *Een politicus zegt dat transgenders psychologisch behandeld moeten worden.*

De term 'fobie' betekent angst. Maar homofobie en transfobie hebben niet steeds met angst te maken. Ze ontstaan vaak uit vooroordelen, afkeer of haat tegenover homoseksualiteit (homofobie), of tegenover transgenders (transfobie). Er bestaat ook lesbofobie (homoseksualiteit bij vrouwen), bifobie (biseksualiteit) en serofobie (hiv). Je vindt het allemaal in meer of mindere mate in de hele maatschappij, ook bij holebi's en transgenders.

OVERTUIGINGEN, HOUDINGEN EN MENINGEN

Holebi's en transgenders krijgen te maken met kwetsende overtuigingen, houdingen en meningen, ook van publieke personen. Die zijn soms overduidelijk afwijzend. Maar vaker zijn ze subtiel of dubbelzinnig.

GEWELD

Met geweld bedoelen we: het gebruik van, of de dreiging met, macht of kracht om een of meerdere personen te verwaarlozen, of om ze lichamelijk, psychisch, materieel of in hun ontwikkeling te schaden. Men wil met geweld woede of haat afreageren, er iets mee gedaan krijgen, of zich laten gelden. Geweld is nooit goed te praten!

Meestal plegen individuen of groepjes mensen geweld. Soms is geweld institutioneel, bijvoorbeeld wanneer een overheid homoseksualiteit bestraft of transseksualiteit als ziekte bestempelt. Soms plegen mensen geweld op zichzelf, zoals bij zelfverminking. We concentreren ons in deze gids echter op geweld tussen individuen.

Binnen de Europese Unie lijkt ons land tot de verdraagzaamste te behoren, zeker tegenover homoseksualiteit. In sommige lidstaten ervaren holebi's en transgenders meer discriminatie en geweld. Toch vind je overal in Europa koppels die op straat niet hand in hand durven te lopen en wordt overal meer dan acht op de tien gepest op school. Bovendien worden discriminatie en geweld zelden gemeld. Verbaal geweld komt het vaakst voor, maar weinig mensen geven dit aan.

Op 17 mei is het de Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie (IDA HOT). De Wereldgezondheidsorganisatie schraptte op 17 mei 1990 homoseksualiteit van de officiële lijst van psychische aandoeningen.

ONDERZOEK

GEWELD TEGENOVER HOLEBI'S (2013)

Uit een bevraging van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid bleek dat negen op de tien van de ruim 1400 respondenten ooit in aanraking kwam met verbaal of psychisch homofoob geweld, drie op de tien met fysiek geweld en één op de vijf met materieel geweld. Maar liefst 15% had niemand op de hoogte gebracht.

ONDERZOEK

GEWELDERVARINGEN VAN TRANSGENDER PERSONEN IN BELGIË (2014)

Ook transgenders werden bevraagd door het Steunpunt Gelijkekansenbeleid. Acht op de tien respondenten had ooit verbaal of psychisch transfoob geweld meegemaakt, een derde seksueel geweld, ruim een kwart fysiek geweld en bijna één op de vijf materieel geweld. Tot de helft maakte regelmatig geweld mee. Één op de vijf sprak er met niemand over.

**“ER IS MEER HOMOFOBIE EN TRANSFOBIE DAN VROEGER”
WAARHEID OF MYTHE?**

Het aantal aangiften van homofobie bij de politie en het aantal dossiers bij het parket stijgt. Bij het Interfederaal Gelijkekansencentrum is het aantal dossiers omtrent homofobie de laatste jaren nagenoeg stabiel. Bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen steeg het aantal klachten omtrent transfobie. Er bestaat echter geen wetenschappelijke vervolgstudie die een (positieve of negatieve) evolutie in de houding van de Belgische bevolking meet.

Dat op sommige plaatsen de aangiften stijgen, is vermoedelijk toch een gevolg van de recente regelgeving en een grotere openheid.

Wil je meer weten over hedendaagse attitudes ten aanzien van holebi's en transgenders, lees dan het onderzoek Beyond The Box (2014) op www.beyondthebox.be.

VOORBEELDEN

- *Klasgenoten schelden een leerling uit voor “vuile pot”.*
verbaal geweld
- *Iemand betast de borsten van een transvrouw en vraagt of ze echt zijn.*
seksueel geweld
- *Een homokoppel krijgt klappen op de bus omdat ze elkaar kusten.*
fysiek geweld
- *De buur van een vrouw onderschept haar post omdat hij vermoedt dat ze lesbisch is.*
materieel geweld
- *Iemand dreigt dat hij een biseksuele vrouw bij haar collega's zal outen als ze promotie zou krijgen.*
psychisch geweld

Discriminatie kan je melden bij een discriminatiemeldpunt (zie pagina 55). Je kan met hun hulp proberen via dialoog een oplossing te vinden of via een rechter de discriminatie te laten stoppen of de schade te laten vergoeden. Discriminatie is vooral een burgerrechtelijke zaak (zie pagina 56). Discriminatie op basis van geslacht (bij arbeidsbetrekkingsen en het aanbod van goederen en diensten) en discriminatie door een ambtenaar of openbaar officier (tijdens de ambtsuitvoering) zijn bovendien misdrijven en kunnen dus bestraft worden.

Discriminatie heeft betrekking op het openbare leven (zoals arbeid, gezondheidszorg, het aanbod van goederen en diensten, enz.).

1. WAT IS ER VERBODEN?

Eeuwenlang werden holebi's en transgenders door de wet genegeerd en soms vervolgd. De wet biedt nu, althans in België, (betere) bescherming. Voorbeelden zijn de antidiscriminatiewet en de genderwet. Deze wetten (maar ook decreten en ordonnanties) bepalen de kenmerken die ze beschermen (bijv.: seksuele geaardheid, geslacht, genderidentiteit en genderexpressie), geen doelgroepen (holebi's en transgenders). Ze gelden dus voor alle mensen die gediscrimineerd worden omdat ze op die kenmerken verschillen van anderen (of omdat iemand dat verschil vermoedt).

DISCRIMINATIE, INTIMIDATIE EN PESTEN

Discriminatie is iemand verschillend behandelen omwille van een beschermd kenmerk, zonder gegronde rechtvaardiging. Discriminatie is 'direct' wanneer er rechtstreekse benadeling is. Bij 'indirecte' discriminatie is de benadeling onrechtstreeks, bijvoorbeeld als een schijnbaar 'neutrale' maatregel of handeling leidt tot de benadeling van een groep mensen.

We spreken van **intimidatie** wanneer iemand jouw waardigheid probeert aan te tasten en een omgeving schept die bedreigend, vijandig, beledigend, vernederend of kwetsend is. Soms is er een seksuele bijbedoeling. Onze wetgever beschouwt intimidatie als een vorm van discriminatie.

VOORBEELDEN

- *Een baas ontslaat een transvrouw omdat ze een geslachtsaanpassende behandeling start.*
directe discriminatie o.b.v. geslacht
- *Een dansschool laat enkel mannen met vrouwen dansen. Homoseksuele koppels kunnen daardoor niet samen met hun partner dansen.*
indirecte discriminatie o.b.v. seksuele geaardheid
- *Klasgenoten lachen een bimeisje regelmatig uit en roddelen over haar vriendin. Bij groepstaken wordt ze genegeerd.*
intimidatie o.b.v. seksuele geaardheid

Pesten kan op veel uiteenlopende situaties slaan. De belangrijkste ingrediënten zijn: het is voortdurend of herhalend, er zijn (mogelijk) schadelijke gevolgen, er is een onrechtmatig of ongelijkwaardig aspect. Ook schijnbaar onschuldige of onopzettelijke daden zoals iemand negeren of niet laten uitpraten, kunnen als pesten gezien worden. Seksuele intimidatie en pesten op het werk vallen onder de welzijnswet (zie pagina 36). Er bestaan specifieke procedures voor. In bepaalde gevallen kan een arbeidsauditeur dit als misdrijf vervolgen.

Intimidatie en pesten gaan soms samen met juridische misdrijven zoals slagen en verwondingen, bedreigingen, vandalisme, belaging, enz. Op die misdrijven staan straffen. Maar ook als er geen sprake is van misdrijven, kan je via een rechter schade laten vergoeden of het gedrag doen stoppen. Daarom is het belangrijk om alle voorvallen te melden, niet enkel de misdrijven. Zie hoofdstuk 'Op zoek naar bescherming en herstel', pagina 49.

PUBLIEKELIJK AANZETTEN TOT HAAT, DISCRIMINATIE OF GEWELD

Je mening uiten is een recht. Iedereen mag dingen zeggen waarmee anderen het oneens zijn, zelfs als ze kwetsen. Toch botst dat soms met principes als gelijke behandeling, openbare orde, privacy, enz. Je pleegt een misdrijf als je publiekelijke uitspraken doet die kwaadwillig aanzetten tot haat, discriminatie of geweld tegen bepaalde groepen of personen. Zelfs als niemand ze volgt. De rechter onderzoekt de context en de bedoeling van de dader. Maar vrije meningsuiting blijft de regel.

VOORBEELD

- *Collega's onderbreken een transvrouw voortdurend tijdens vergaderingen. Ze geven kritiek op haar kledij en spreken haar verkeerd aan. Bovendien krijgt ze vervelende taken.*

Pesten gebeurt vaak via internet en gsm. Je kan je daar moeilijker van afsluiten. Veel meer mensen 'kijken' dan mee. De dader blijft makkelijker anoniem. Zie hoofdstuk 'Cyberhaat en cyberpesten' (pagina 46).

VOORBEELDEN

- *Op een festival brengt een zanger een nummer waarin hij zegt dat lesbiennes moeten verkracht worden.*
- *Iemand geeft een boek uit waarin staat dat homo's van de daken mogen gegooid worden.*

Wanneer men aanzet tot haat, geweld en discriminatie door middel van een tekst (via drukwerk of via internet) spreken we van een drukpersmisdrijf. Dit kan in de praktijk niet vervolgd worden omdat de grondwet een volksjury (Hof van Assisen) laat oordelen over de zaak. Maar die wordt nauwelijks samengeroepen voor dit soort zaken. Drukpersmisdrijven zullen pas na een eventuele grondwetswijziging voor de correctionele rechtbank kunnen komen. Dat gebeurde al voor racistische drukpersmisdrijven.

BELEDIGINGEN

Mondelinge beledigingen zijn op zichzelf niet strafbaar (tenzij tegenover bijv. een agent). Ook niet als ze halebifoob of transfoob zijn. Een belediging is pas een misdrijf als iemand ze schriftelijk, met symbolen of met prenten uit én als er twee of meer personen de bestemming of aanwezig zijn. Hetzelfde geldt als ze digitaal verspreid worden.

De zwaardere straffen gelden als je (vermeende) seksuele geaardheid een beweegreden van de dader was om het misdrijf te plegen. Was je een doelwit omwille van je geslachtsverandering, genderexpressie of je (vermeende) genderidentiteit, dan gelden (althans in strikte zin) voorlopig enkel de standaard straffen. De strafwet moet nog worden aangepast om transfobie op dezelfde wijze te bestraffen. Enkel doodslag en slagen en verwondingen omwille van geslachtsverandering worden al zwaarder bestraft.

VOORBEELD

- *Iemand stuurt een beledigende mail naar jou en enkele vrienden.*

Een uitzondering zijn seksistische beledigingen, sinds de wet ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte (ook bekend als de anti-seksismewet). Zie ook pagina 43.

Beledigingen kunnen een onderdeel zijn van intimidatie of pesten. Bij een misdrijf kunnen ze de beweegreden verraden. Dan is het belangrijk dat de politie de exacte bewoordingen noteert. Is het te beschamend om ze voor een agent te herhalen, schrijf ze dan op.

HAATMISDRIJVEN

Soms worden misdrijven (minstens deels) gepleegd uit homofobie, transfobie, enz. We spreken dan van een haatmisdrijf. In dat geval* zijn de straffen zwaarder: het misdrijf raakt dan een hele groep mensen. De verzwaaring van de straf wordt vooral toegepast op zwaardere misdrijven.

- Een collega betast een transman in de kleedkamer na roddels over zijn genderidentiteit.
aanranding
- Iemand dwingt een vrouw tot seks met penetratie om haar 'te verlossen' van haar lesbisch-zijn.
verkrachting
- Iemand doodt een jongen omdat hij denkt dat de jongen homo is.
doodslag
- Een familielid van een lesbienne achtervolgt en contacteert haar voortdurend omdat ze niet met een man wil huwen.
belaging ('stalking')
- Een transvrouw krijgt op de bus transfobe opmerkingen en klappen.
opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel
- Iemand steekt het huis van een homokoppel in brand omdat hij homoseksualiteit verderfelijk vindt.
brandstichting
- Buurjongens spuiten transfobe boodschappen met graffiti op de voordeur van een transman.
beschadiging van eigendom

www.meld-het.be

2. MEERVOUDIGE DISCRIMINATIE

Soms ervaar je discriminatie vanwege je leeftijd, afkomst, gezondheid, enz. In een (ongelijke) samenleving zijn vaak meerdere gemeenschappen tegelijk benadeeld. Behoor je tot verschillende deelgroepen, dan weet je niet altijd tegen welke vooroordelen je precies botst. Is het bijvoorbeeld omdat je vrouw bent, of lesbisch? De manier waarop je homofobie, transfobie, enz. ervaart, is individueel: niet iedereen botst op eenzelfde combinatie van problemen. Ook niet op evenveel. Misschien herken je sommige van deze voorbeelden.

Lesbische en bi vrouwen. Je vrouwelijkheid kan mee een doelwit zijn, bijvoorbeeld wanneer iemand je als lustobject benadert of net je uiterlijk bekritiseert. Lesbische seksualiteit wordt vaak niet ernstig genomen. Seksisme komt veel voor, ook in de eigen omgeving, zoals op het werk.

Jongeren. Je ontdekt misschien volop je genderidentiteit en/of seksuele oriëntatie. Misschien hebben niet al je vrienden problemen met holebi's, maar denken ze wel stereotiep over mannelijkheid en vrouwelijkheid. Mogelijk ervaar je afwijzing binnen je eigen gezin, terwijl je afhankelijk bent van je ouders of voogd. Of ze nemen je coming out niet ernstig.

Ouderen. Je bent mogelijk kwetsbaar voor eenzaamheid en isolement. Werk je nog, dan kan je ontslagen worden of promotiekansen missen. Ben je afhankelijk van de zorg van anderen, dan kan je met afstandelijkheid en afwijzing te maken krijgen. Of de zorg is niet aangepast aan je specifieke behoeften. Ook onder holebi's en transgenders kan er leeftijdsdiscriminatie te zijn.

Transgenders. Je krijgt mogelijk vaker of sneller te maken met verbaal en fysiek geweld. Mensen kunnen traditioneler zijn in hun opvattingen over de rollen van mannen en vrouwen dan in hun opvattingen over homoseksualiteit. Mogelijk maak je ook seksueel ongewenst gedrag mee, bijvoorbeeld wanneer iemand ongepaste nieuwsgierigheid toont of je betast.

Mensen met een migratieachtergrond. Je kan het gevoel krijgen tussen twee gemeenschappen te staan. Het is pijnlijk om racisme te ervaren, bijvoorbeeld in het uitgaansmilieu. En dat terwijl je bij familie of vrienden misschien niet uit de kast wil komen of je je land hebt moeten ontvluchten. Zo ben je nergens echt jezelf.

Mensen met hiv. Als je hiv hebt, ervaar je mogelijk vooroordelen, zoals op datingsites. Of misschien wil iemand je hiv-status rondvertellen. Of ervaar je problemen met verzekeringen.

Mensen met een beperking. Als je afhankelijk bent van de zorg van anderen, dan durf je misschien niet te vertellen dat je holebi of transgender bent.

“

In negen van de tien gevallen voel ik me op mijn gemak. Ik ben me wel zeer bewust van de omgeving waarin ik mij begeef. Als ik uitga op nieuwe plekken, is het altijd in het gezelschap van vrienden.

Gina

”

Weerbaar en veilig zijn

Elke situatie is anders en niemand heeft de 'plicht' om (steeds) weerbaar te zijn. Soms zal iemand verbaal of fysiek geweld kunnen voorkomen of afweren, soms ook niet. Voel je niet schuldig wanneer dat niet lukt. De verantwoordelijkheid voor geweld blijft bij de dader liggen!

Je weet wat je wil in het leven en je hebt plannen – goed zo! Maar soms gebeuren er onvoorziene dingen, zoals beledigingen, pesterijen of zelfs fysiek geweld. Misschien wil je daarop voorbereid zijn en je zelfvertrouwen versterken. Gebeurt er dan toch iets, dan kan je proberen er snel een einde aan te maken. Dat is waar weerbaarheid om draait.

1. HOE KAN IK WEERBAAR ZIJN?

Weerbaarheid is voor jezelf opkomen. Daarbij hoort dat je je grenzen kent, tussen wat je prettig vindt en wat niet. Ze zijn persoonlijk, dus enkel jij kan ze aangeven en doen respecteren. Doe je dat niet, dan valt er niemand anders voor je in.

Waar je grenzen liggen, is een zaak van buikgevoel. Wordt een grens overschreden, dan meldt je lichaam dat: je buik verkrampst, je hart slaat sneller, misschien adem je moeilijker, voel je een plotse warmte, word je rood of spannen je schouderspieren zich op. Dat komt door de adrenaline in je bloed.

Dit stresshormoon maakt bij gevaar je lichaam klaar om te vechten of te vluchten. Ook bij lichte overschrijding schiet dit mechanisme al in actie. Adrenaline doet je vaak ook extra stilstaan bij de situatie waarin je je bevindt. Je stelt je bijvoorbeeld vragen als "wat gebeurt er nu?", "waarom is dat?" of "heb ik iets gedaan om dat uit te lokken?". Je kan er ook onaangename gevoelens van krijgen (angst, woede, irritatie, schaamte...) en je anders gaan gedragen (oogcontact onderbreken, achteruitwijken, zenuwachtig lachen...).

Weerbaarheid kun je leren. Leer de alarmsignalen herkennen wanneer iemand je grens overschrijdt en neem ze ernstig. Let op: een grensoverschrijding gebeurt zelden met opzet. Meestal heeft de andere persoon gewoon andere grenzen dan jij en heeft hij of zij het niet door dat jij dat gedrag niet prettig vindt. Maar of de andere het nu met opzet doet of niet – je mag je grenzen stellen.

Als je je weerbaarheid wilt vergroten, is het best om met gewone situaties te beginnen: iemand steekt je in een wachtrij voorbij, of een

nerveuze collega klikt voortdurend met zijn balpen zonder dat door te hebben. In zulke situaties loop je weinig risico dat de ander het je kwalijk neemt dat je hem erop attent maakt dat je dat niet fijn vindt. Ook al zijn het minder risicovolle situaties – je oefent grenzen te stellen en wint tegelijkertijd aan zelfvertrouwen.

Weerbaarheid heeft ook met je kijk op de wereld te maken: zie je enkel je eigen fouten, dan vermindert dat je zelfvertrouwen. Probeer objectief te beoordelen wat je allemaal goed kunt, wat je sympathieke of nuttige eigenschappen zijn. Door te concentreren op je sterke kanten zie je jezelf in een positiever licht, voel je jezelf sterker en vind je jezelf waard om voor op te komen.

Verder kan je ook weerbaarder worden door je te informeren over je rechten, over objectieve risico's en mogelijkheden tot actie. Het lezen van deze brochure is dus een belangrijke stap!

JE GRENZEN STELLEN

Je kan je grenzen op veel manieren aangeven. De omstandigheden bepalen mee de beste strategie. Ken je de ander en weet je hoe hij of zij gaat reageren? Is het beter om die persoon vriendelijk aan te spreken of kordaat? Confronteer je hem of haar best onder vier ogen of met getuigen? Is een kwade blik voldoende of moet je iets erbij zeggen?

Welke manier je ook kiest, probeer je grenzen duidelijk te stellen. Zeg zonder omwegen of vragen waarover het gaat en waarom dat moet veranderen. Voor de duidelijkheid kun je de ander ook zeggen wat hij in plaats daarvan moet doen. Het is niet nodig of veilig om de andere te beledigen, belachelijk te maken of te bedreigen.

Een belangrijk onderdeel van communicatie is lichaamstaal. Gebruik die om duidelijk en assertief over te komen. Als je ernstig wilt genomen worden, sta dan recht en neem ruimte in, kijk de andere in de ogen, blijf ernstig (opgelet, een glimlach ondermijnt dit!) en gebruik een vaste, neutrale en wat diepere stem. Je handen kunnen met gebaren onderstrepen wat je zegt. Als je wil dat iemand ergens mee stopt, toon dat dan met een 'stop'-gebaar. Als je niet wil dat iemand je betast, neem dan zijn hand weg. Ook wie op het eerste gezicht niet stoer lijkt, kan met lichaamstaal verrassend uit de hoek komen.

WAAR HET OVER GAAT

WAAROM DAT MOET VERANDEREN

WAT IEMAND MOET DOEN

Je geeft je mening over mijn uiterlijk.

Dat interesseert me niet.

Hou je mening voor jezelf.

Je staat te dichtbij.

Ik vind dat niet leuk!

Kan je meer afstand houden?

Je hebt vooroordelen over mij.

Dat verrast me van jou.

Denk na over wat je daar zegt!

2. HOE KAN IK VOOR MIJN VEILIGHEID ZORGEN?

Je kan ook voorzorgsmaatregelen nemen voor je veiligheid. Je hoeft niet paranoïde te worden. Integendeel, enkele simpele trucs kunnen je angsten verminderen.

KEN HET VERSCHIL TUSSEN AANGELEERDE EN ÉCHTE ANGST

We krijgen voortdurend berichten over hoe gevaarlijk de wereld is. Het nieuws, de krant of angstige mensen maken ons onnodig bang. Bovendien is de berichtgeving verworden: niet de meest voorkomende gevaren worden benadrukt, maar de meest sensationele. Aangeleerde angst zorgt er alleen maar voor dat je uit fout geïnformeerde voorzichtigheid je keuzes beperkt.

Echte angst staat daarmee in contrast. Die voel je als er iets concreets gebeurt dat je in gevaar kan brengen. Het is een waarschuwing om op je hoede te zijn. Als je midden in de nacht alleen op een perron staat en bang bent, dan is dat aangeleerd. Er is immers niets en niemand die gevaarlijk voor je kan zijn. Hoeveel films zag je al waar op zo'n plekke dingen gebeuren? Vandaar. Het enige wat je ertegen kan doen is thuisblijven, en wie wil dat? Maar als je op het perron staat en plots stappen hoort die je bang maken, dan is dat een echte angst. Dat betekent nog niet dat die stappen bij een aanval horen, maar het is toch een waarschuwing. Het doet je in actie schieten: kijk of er veiligheidscamera's zijn, zoek een plek met meer licht of een andere uitgang, adem diep, sta stevig, kijk of je voorwerpen hebt waarmee je je kan verdedigen, bereid een actieplan voor voor het ergste geval...

WEES VOORBEREID

Op noodsituaties. Tijdens en vlak na een aanval haal je door de opwinding soms de meest eenvoudige dingen door elkaar. Je kunt dit met voorbereiding voorkomen.

Welke nummers zijn belangrijk bij geweld? Sla het nummer van de politie (101), de hulpdiensten (112) en vertrouwenspersonen op.

We overschatten of onderschatten vaak risico's. Vliegen maakt ons banger dan autorijden, ook al vallen er relatief meer doden in het autoverkeer.

Het is belangrijk om te weten wanneer je naar je angst moet luisteren. Zo voelen holebi's zich buiten de Brusselse uitgaanswijk vaak onveiliger, ook al gebeuren in de wijk zelf meer incidenten.

Als je een noodnummer op de eerste plaats in je gsm opslaat, heb je het snel gevonden en kun je misschien zelfs discreet bellen zonder te kijken. Spoeddiensten kunnen makkelijker iemand verwittigen als je het nummer van een noodcontactpersoon onder ICE opslaat ('in case of emergency': zo weten zij wie ze als eerste moeten opbellen).

Informatie over je bloedgroep en andere medische informatie in je portefeuille kunnen eveneens handig zijn. Zorg dat je weet wat je moet doen als je je verzekering wil aanspreken.

Je kunt je ook psychologisch voorbereiden. Visualiseer wat je zou willen doen in geval van geweld. Door dit te herhalen, wordt het een soort reflex en schiet je makkelijker in actie zou er écht iets gebeuren.

Thuis. In je woning heb je voordelen. Je weet waar de telefoon, de lichtschakelaars en nooduitgangen zijn. Je weet bij welke burens je hoogstwaarschijnlijk hulp kan krijgen en hoe je hen kan bereiken. Je weet ook waar er voorwerpen zijn die je ter verdediging zou kunnen gebruiken. De preventiedienst van je gemeente kan je helpen je woning te beveiligen tegen indringers. Soms kan je daar een premie voor aanvragen.

Maar de beste bescherming is een goed contact met (over)burens. Als je hen nog niet kent, leg dan contact en bespreek de veiligheid in de buurt. Vraag om de politie te bellen als ze iets vreemds zien of horen in je woning. Want vaak durven de burens niet te reageren omdat ze zich niet met zogenaamde privé zaken willen bemoeien. Maar als je hen al dat recht hebt gegeven, is het waarschijnlijker dat ze je helpen.

Op het internet. Als je graag online chat en datet, zorg dan dat je computer beveiligingsprogramma's heeft. Verzin goede passwords (best een combinatie van hoofd- en kleine letters, cijfers en speciale tekens) en vervang ze regelmatig. Log altijd uit als je klaar bent met surfen en wis eventueel de geschiedenis van je browser als je wil voorkomen dat andere personen die dezelfde computer gebruiken kunnen zien wat je hebt gedaan.

Wees voorzichtig als je persoonlijke informatie prijsgeeft, zeker tegenover mensen die je offline nooit hebt ontmoet. Er zijn websites die je kan gebruiken om je IP-adres te verbergen en anoniem te surfen. Als je een eerste offline afspraak hebt, verifieer dan eerst of het gegeven nummer of e-mailadres ook echt bestaat. Informeer een vertrouwens-

persoon waar en met wie je een afspraak hebt. De vertrouwenspersoon kan dan een controleoproep doen en je een excuus bieden om plots te vertrekken als de date niet goed verloopt. Hij of zij kan je belen of de hulpdiensten verwittigen als je op een afgesproken moment niks van je laat horen.

Op straat. Voor veel holebi's en transgenders is het nog altijd zoeken naar het evenwicht tussen opgaan in de massa en zichtbaarheid. Niet opvallen lijkt voor velen een perfecte manier om in het openbaar veilig te blijven, maar een garantie is dat niet. Er bestaat bovendien het gevaar dat ze daardoor geïsoleerd raken en net kwetsbaar worden voor geweld. Zichtbaarheid is politiek nodig om attitudes te veranderen maar betekent soms ook een risico op geweld. Maak steeds zelf de afweging of je als holebi of transgender zichtbaar wilt zijn of niet. Uitgaan met vrienden is meestal geen probleem, want met velen ben je sterker. Maar op zoek gaan naar nieuwe ontmoetingen als je je niet goed in je vel voelt is geen goed idee. Alleen als je goedgehumt bent en je min of meer fit voelt, kun je er van genieten en voor je veiligheid zorgen. Drink en drugs verminderen je waarneming, inschattingsvermogen en reactietijd. Spreek eventueel op voorhand af met een vertrouwenspersoon die Bob is, niet alleen voor de auto, maar ook om de veiligheid van iedereen in het oog te houden.

Uitgaansplaatsen en cruisingplekken trekken helaas soms mensen aan op zoek naar slachtoffers. Blijf daarom alert, let op je spullen en luister naar je intuïtie als je naar een dergelijke plek gaat of er vandaan komt. Je kan ook overdag de buurt verkennen van de plekken waar je 's nachts graag komt. Je vindt dan makkelijker ontsnappingsroutes of veilige plekken waar je hulp kunt krijgen als je die nodig zou hebben. Kijk of horeca of winkels ook 's avonds en tijdens het weekend open zijn. Wegenwerken kunnen een route blokkeren of een anders drukke baan herleiden tot een stille werf.

In een bar of op een cruisingplek is het een voordeel dat je de omgeving kent. Als je de omgangsvormen niet kent, observeer dan eerst hoe anderen zich gedragen. Iedereen is mee verantwoordelijk om publieke ruimtes voor iedereen veilig te maken en te houden. Daarbij hoort overlast vermijden en elkaar en de burens respecteren. Als je met

iemand nieuw buiten of naar huis gaat, verwittig dan een vertrouwenspersoon. Denk er over na hoe je andere mensen zou ter hulp kunnen roepen, mocht je dat nodig hebben.

En als je zelf iemand om hulp hoort roepen, probeer dan om solidair te zijn. Je moet geen held zijn, maar je kunt versterking halen of de politie bellen. Want ooit zou jij het kunnen zijn die hulp nodig heeft.

Lees ook de tips in het hoofdstuk 'Bij specifieke vormen van geweld'.

EEN CURSUS ZELFVERDEDIGING VOLGEN

De meeste mensen respecteren duidelijk gestelde grenzen. Maar soms moet je overschakelen naar fysieke verdediging, zeker als je lichamelijk aangevallen wordt. Je hoeft geen superkrachten of zwarte gordel te hebben om in het geval van fysiek geweld voor je veiligheid te zorgen. Sport versterkt je lichaam en zelfvertrouwen maar vervangt geen cursussen weerbaarheid en zelfverdediging. Die zijn immers nuttig om je vooral mentaal sterker te maken in je dagelijkse leven en bij een confrontatie. We raden je daarom aan om er een te volgen. In een goede cursus leer je niet alleen eenvoudige fysieke technieken, maar ook dat je het waard bent en je het recht hebt om jezelf te verdedigen.

Vier kenmerken van een goede cursus:

Zonder speciale kledij: zelfverdediging is geen vechtsport, en tijdens een aanval heb je geen tijd om je om te kleden. Je moet alles straks in het dagelijks leven kunnen gebruiken.

Kort en eenvoudig: meer dan twintig uur heb je niet nodig om de basistechnieken te leren. De bedoeling is zeker niet om jarenlang een training te volgen.

Aandacht voor vier basiselementen: objectieve informatie over geweld, verbale technieken, fysieke technieken en psychologie moeten aan bod komen.

Toegespitst op jou: Hoe specifieker een cursus ontwikkeld is voor een bepaalde doelgroep, hoe nuttiger de technieken en tips voor je zijn. Het is ook leuker om met gelijkgezinden in een groep te zitten en ervaringen uit te wisselen. Een cursus zelfverdediging is ook geloofwaardiger als die geleid wordt door iemand die je leefwereld goed kent. Indien in je buurt geen cursussen voor specifieke doelgroepen bestaan, vraag dan aan de lesgever/lesgeefster hoe hij/zij je unieke eigenschappen zou benaderen. Dat geeft je een idee of hij/zij open staat voor diversiteit en of hij/zij over de nodige informatie beschikt.

Voel je niet schuldig wanneer je in een situatie komt waarin je je niet kan verdedigen. Ook niet als je een cursus hebt gevolgd.

“

‘Mis je geen piet, je bent gewoon nog niet de juiste vent tegengekomen’, dat soort belachelijke uitspraken krijg je soms. Ik durf daarop een antwoord geven. ‘Seks met vrouwen is veel beter dan met mannen’, zeg ik dan terug. Ik hou wel rekening met de situatie en ben niet uit op het conflict.

Evelien

”

“

Als ik niet aan het werk ben, draag ik altijd een kilt. Het is de kleding waar ik me goed bij voel. De minst prettigste interacties heb ik het vaakst met vrouwen met een glaasje te veel op. 'Heb je daaronder iets aan?', vragen ze wel eens. Op dat moment laat ik het passeren of ik geef een standaardantwoord. Ik laat gespannen situaties echter niet verder escaleren. Met een knipoog of een glimlach maak ik meteen duidelijk dat mensen mij niet te vrezen hebben.

Hans

”

Wat kan je doen?

1. ALS IEMAND IETS DOET WAT JE NIET WIL

Soms krijg je te maken met ongewenst gedrag. Vaak voel je meteen wanneer dat gebeurt, soms is het een sluimerende opeenstapeling van incidenten. We staan even stil bij enkele kenmerken van ongewenst gedrag. Zo kan je het tijdig herkennen en makkelijker benoemen.

Ik gaf geen toestemming. Duidelijk maken dat je iets niet wil, lijkt vanzelfsprekender dan het is. Helaas wordt niet protesteren vaak al gezien als akkoord gaan (ten onrechte!). Ongepaste aanrakingen en vragen, ongevraagd taken doorschuiven,... zijn gedragingen waarin toestemming ontbreekt.

SITUATIE

Een collega gedraagt zich afstandelijk sinds zij weet dat je holebi of transgender bent en schuift een vervelende taak naar je door. Je aanvaardt omdat je nieuw bent, maar je krijgt steeds vaker vervelende taken, erg tegen je zin. Je vindt het moeilijker om te weigeren omdat je die eerdere taken wel aanvaardde.

TIPS

- Maak duidelijk dat je geen toestemming geeft. Dat vergt wel wat weerbaarheid (zie eerder in de gids).
- Misschien ging iemand onbedoeld te ver en volstaat een gesprek.
- Voor het gebruik van je foto of het doorgeven van persoonlijke informatie is je toestemming vereist. Zo mag ook niemand je zomaar outen. Kan je schade aantonen voor de rechter, dan krijg je financiële of morele schadevergoeding.
- Het is niet omdat je de ene keer toestemming geeft, dat je dat de andere keer ook moet doen. Leg uit dat de situatie nu anders is of dat je voorheen de gevolgen nog niet kende.

Ik ervaar druk. Dit kan gaan om groepsdruk, manipulatie, misbruik van je vertrouwen, verleiding of zelfs chantage en bedreiging. Als holebi of transgender herken je vast de druk om aan bepaalde gendernormen te voldoen. Of misschien maakte je al mee dat iemand ermee dreigde om je te outen.

TIPS

- Ga bewust om met het geven van persoonlijke informatie en het schenken van vertrouwen, zeker via internet (zie verder in de gids).
- Het is niet eenvoudig om tegen groepsdruk in te gaan. Een portie weerbaarheid kan helpen (zie eerder). Misschien kan je de 'meelopers' of de 'stille getuigen' aanspreken op hun verantwoordelijkheid. In ernstige gevallen zoek je best ervaren hulp buiten de groep. Vraag raad aan een hulplijn (pagina 50).

SITUATIE

Je bent in je klas niet uit de kast, maar er worden heel wat homofobe en transfobe grapjes en opmerkingen gemaakt waardoor je de moed niet kan vinden. Je gaat hoe langer hoe minder graag naar school.

Er is machtsverschil. Bij een 'gewoon' conflict, is er gelijkheid: iedereen heeft dan evenveel te zeggen. Dat is soms anders bij ongewenst gedrag en pesterijen. De dader kan medestanders of macht hebben. Of fysiek, financieel, technologisch, ... sterker of vaardiger zijn.

TIPS

- Ken je rechten, als slachtoffer van geweld, als werknemer, als minderjarige, enz. Stel gerust vragen aan een discriminatiemeldpunt, vakbond, enz.
- Ben je omringd door andere holebi's en transgenders, dan sta je sterker, bijvoorbeeld tijdens het uitgaan. Anderzijds kan het je ook zichtbaarder maken.
- Soms is het machtsverschil gewoon te groot. Zoek de schuld dan niet bij jezelf.
- Bij fysieke overmacht kan je veiligheid ernstig in gevaar zijn. Pas je reactie aan de omstandigheden aan (zie verder in de gids).

SITUATIE

Sinds je uit de kast kwam bij je ouders, controleren ze je post en je internetgebruik. Ze geven je ook geen zakgeld meer zodat je niet kan uitgaan. Je probeert ze tevergeefs te overhalen om je terug meer vrijheid te geven.

SITUATIE

Je partner aanvaardt niet dat je transgender bent. Thuis loopt de spanning op. Je durft niet meer over het onderwerp te praten.

TIP

- Zoek tegengewicht. Misschien vind je een vereniging waar je jezelf kan zijn (zie www.cavaria.be/verenigingen). Je kan ook op zoek gaan naar inspirerende rolmodellen, humor gebruiken, strijdvaardig zijn, ... Wat het beste bij jouw persoonlijkheid en situatie past.

Het hindert mijn zelfontplooiing. Discriminatie en geweld tasten je vrijheid aan om te zijn wie je bent. Ze geven het signaal dat je er niet mag zijn en veroorzaken minderheidsstress (zie verder in de gids).

SITUATIE

Je beste vriendin is de eerste die weet dat je holebi bent. Ze plaatst de dag daarop een homomopje op je Facebookpagina. Ze bedoelt het niet slecht, maar je vreest dat je vrienden zich nu vragen gaan stellen.

TIP

- Stel jezelf de vraag of de omgeving, de betrokken personen, de handelwijze, ... wel correct zijn.

Het is niet aangepast aan de context. Soms zijn gedragingen op zichzelf niet verkeerd maar ongewenst omwille van de situatie. Je baas mag bijvoorbeeld niet zomaar dezelfde vragen stellen als je dokter. Of je in of uit de kast bent, maakt ook een verschil.

SITUATIE

Je werd 's avonds op straat aangevallen door enkele homofobe jongeren. Je contacteert de politie. Een agent zegt dat je op dat tijdstip daar maar niet had moeten zijn. Je denkt dat je het zelf gezocht hebt en besluit dat je 's avonds beter thuis blijft.

TIPS

- Weerleg redeneringen die ten onrechte de schuld van pesten en geweld bij jezelf leggen, zoals "je had je maar niet zo moeten kleden" of "je had daar maar niet moeten zijn". De schuld ligt steeds bij de dader. Vind je dat moeilijk of twijfel je toch over jezelf, praat er dan met iemand over, bijvoorbeeld via een hulplijn (pagina 50).

Je schaadt (ongewild) jezelf. Soms zorgt het (verwachte) gedrag van anderen er voor dat je jezelf ongewild en onbedoeld schade berokkent op fysiek, psychologisch of sociaal vlak. Holebi's en transgenders passen bijvoorbeeld soms hun gedrag aan: ze vermijden plaatsen, doen aan zelfcensuur, enz.

TIPS

- Soms schenken we onvoldoende aandacht aan wat ons overkomt, om onszelf of de dader te beschermen. Bijvoorbeeld wanneer de dader een vertrouwde persoon is. Praat erover (voor hulplijnen, zie pagina 50) of schrijf het op, zodat je meer inzicht krijgt in wat er gebeurt.

Wegen één of enkele van deze factoren sterk door, dan kan het nodig zijn om hulp in te roepen, bijvoorbeeld hulpverlening of een dienst of organisatie die je belangen verdedigt (Zie hoofdstuk 'Op zoek naar bescherming en herstel'). Wacht zeker niet met hulp zoeken totdat je aantoonbare schade hebt. Bij pesten op het werk volstaat het bijvoorbeeld dat een pester de bedoeling had om te intimideren. Dat een dader de gevolgen niet wilde, maakt de schade overigens niet minder reëel. Ook dan mag je vragen om de schade te herstellen.

Pesten heeft enkele specifieke kenmerken. Pesten is gedrag waarmee je voortdurend wordt geconfronteerd. Het kunnen steeds dezelfde gedragingen zijn, of altijd verschillende. Het kan ook iets zijn dat maar niet verdwijnt, zoals een beledigende video op YouTube. Pesten heeft schadelijke gevolgen.

Pesten blijft pesten, ook al:

- heeft de pester niet de bedoeling om te pesten
- weet de pester niet wat de gevolgen zijn

Zie voor tips hoofdstukken 'Pesten op school' (pagina 34), 'Pesten, geweld en seksueel ongewenst gedrag op het werk' (pagina 36) en 'Stalking' (pagina 40).

Dit hoofdstuk is geïnspireerd op het vlaggensysteem voor seksueel (grensoverschrijdend) gedrag, ontwikkeld door Sensoa in samenwerking met Movisie.

2. ALS JE VEILIGHEID IN GEVAAR IS

Geweld kan verschillende vormen aannemen. Daarom heb je ook een reeks keuzes, in functie van wanneer, waar, waarom of met wie je een probleem hebt. Wondermiddelen bestaan er niet, maar je hebt wel een goeie kans om een gevaarlijke situatie af te wenden.

Gaan we even uit van een eenvoudige situatie die iedereen zou kunnen overkomen. Je komt terug van een feest, het is laat en nu ga je te voet naar huis. Je hebt namelijk iets te veel gedronken om nog te mogen autorijden, en de laatste bus heb je gemist. Onderweg begint iemand naar je te roepen. Wat kun je doen?

Neem de situatie ernstig. Doorlopen alsof je niets hebt gezien of gehoord heeft vooral nadelen. Hoe langer de situatie duurt, hoe zenuwachtiger je wordt en hoe moeilijker het is om de situatie realistisch in te schatten of kalm te blijven. Je doet ook niks dat ervoor zorgt dat die persoon ermee stopt. En je mist een heleboel kansen om een potentieel gevaar af te wenden. Als je intuïtie je aandacht op iets of iemand vestigt, neem dat dan ter harte.

Laat je niet bang maken. Je hebt een koel hoofd nodig om goed te kunnen reageren. Adem rustig door en ontspan je spieren. In plaats van allerhande gruwelijke scenario's te doorlopen, denk je beter aan je mogelijkheden en sterktes. Je bent zeker geen gemakkelijk slachtoffer.

Evalueer de situatie. Is er druk verkeer of ben je alleen op straat? Zijn er woonhuizen of kantoorgebouwen? Zijn er ergens nog andere mensen te zien? Wat heb je mee om je eventueel te verdedigen? Het is ook een goed idee om eerst eens te testen of je ook echt achtervolgd wordt. Verander van straatkant of van richting, stap langzamer of blijf zelfs staan, bijvoorbeeld voor een etalage om iemand in het venster in de gaten te houden.

Kies vervolgens een strategie. Je gaat snel zien of je strategie werkt. Indien niet, verander dan van strategie tot je in veiligheid bent. Deze strategieën kun je ook in andere situaties gebruiken, bijvoorbeeld thuis of op het werk.

HET GEVAAR AFWENDEN

Breng jezelf in veiligheid. Zoek een plaats waar er andere mensen zijn: een café, een nachtwinkel, een bushalte, een woning... Je kunt doen alsof je die mensen kent of hen uitleggen wat er aan de hand is. Lopen is beter dan sneller stappen omdat je meer kans maakt om ook echt een veilige plek te bereiken.

Trek aandacht. Aanvallers willen geen publiek. Aarzel daarom ook niet om op te vallen, te roepen, lawaai te maken (met een fluitje, tegen deurbellen leunen, een alarm doen afgaan...) en duidelijk te zeggen wat er aan de hand is. 'Brand' roepen trekt trouwens meer aandacht dan 'hulp'.

Doe iets verrassend. Iemand met slechte bedoelingen heeft meestal een vast plan van wat er gaat gebeuren. Als je iets doet of zegt dat de andere niet voorzien heeft, dan geraakt hij daardoor in de war, wordt langzamer of blokkeert zelfs. Hoe vreemder, hoe beter!

Gebruik je gsm. Je kunt doen alsof je naar iemand belt om aan te tonen dat je niet lang meer alleen gaat zijn ("hallo schat, ah je komt er al aan, tot straks"). Je kunt naar een vriend(in) bellen om je veiliger te voelen. In nood bel je best meteen de politie (101).

HET GEVAAR PROBEREN BEHEERSEN

Ga de confrontatie aan. Tonen dat je niet bang bent is een goede manier om aanvallers af te schrikken. Je kunt dat diplomatisch doen, bijvoorbeeld door te blijven staan en de andere uit te nodigen om voorbij te gaan. Of je stelt je heel sterk op met een kwade blik, en vaste stem en zoiets als "Nu is het genoeg. Stop met me te volgen!"

Kalmeer de boel. Vooral als de andere ontploft van woede en de controle verliest, is het riskant om er tegen in te gaan. Luister dan naar de problemen van de ander en geef hem op alles gelijk als dat kan.

Hoe omstaanders inschakelen?

Veel mensen hebben het moeilijk om onmiddellijk ter hulp te snellen als er een probleem is. Soms uit angst, maar meestal omdat ze niet goed weten wat ze moeten doen en zich niet persoonlijk verantwoordelijk voelen. Je kunt die 'schuchterheid' doorbreken door iemand aan te duiden ("u daar met de rode trui") en duidelijke bevelen te geven ("bel naar de politie"). Dat werkt ook goed als je getuige bent en andere mensen wilt mobiliseren om tussen te komen.

3. ALS JE JE MOET VERDEDIGEN

Welke strategie je ook kiest, hou in de gaten waar de ander is en probeer minstens een armlengte afstand te houden. Als je je écht in gevaar voelt en geen van de strategieën mogelijk is of werkt, verdedig je dan fysiek.

ENKELE BASISTIPS

Adem. Een diepe ademhaling helpt je kalm te blijven en levert je lichaam de nodige zuurstof. Die heb je nodig voor je hersenen en spieren. De buikademhaling is het meest efficiënt: leg je hand op je middenrif, net onder je ribben. Als je inademt, zwelt je buik een beetje, als je uitademt gaat hij terug.

Ga stevig staan. Evenwicht is belangrijk om rechtop te blijven, ook al beweeg je plots, en om meer kracht te kunnen uitoefenen. Een stevige stand is gebaseerd op de afstand tussen je benen. Sta dus breed, de voeten ongeveer in heupafstand, buig je knieën een beetje en laat je gewicht gelijkmatig op beide benen rusten.

Gebruik je stem als wapen. Je kunt een aanvalleur met een flinke kreet verrassen en imponeren. Andere mensen horen je misschien roepen en schieten ter hulp. Ook is brullen belangrijk omdat het je aanmoedigt, je slagen en trappen meer kracht geeft en je klappen beter helpt opvangen.

Gebruik je lichaam als wapen. Je hoeft niet met wapens rond te lopen. Je handen, knieën en voeten zijn stevig genoeg om ermee te slaan en te trappen. Een stevige vuist maak je door je vier vingers samen te knijpen en je duim ernaast te leggen, altijd buiten je vuist. Je kunt je vuist gebruiken zoals in actiefilms (sla met je knokkels) of zoals een hamer, loodrecht of horizontaal (sla met de zijkant van je hand). Als je trapt, let dan op je tenen. Ze zijn minder stevig dan je voetzool of hiel.

Mik op de meest kwetsbare plekken. De bedoeling is niet om je krachten te meten. Je wil zo snel mogelijk weg. Daarvoor moet je je aanvalleur snel uitschakelen. Dat kan – ook met relatief weinig spierkracht

– door je aanvaller zo hard mogelijk in de ogen te steken, op de keel te slaan of in het kruis of de knie te trappen. Andere plekken schakelen de aanvaller niet onmiddellijk uit, maar doen wél pijn: neus, oren, middenrif en onderste ribben, schenen en wreef. Hoe groot de aanvaller ook is, of je nu staat, zit of ligt, een kwetsbare plek is altijd binnen bereik. Je krijgt meer kracht als je op het moment van je slag of trap brult en je voorstelt door de aanvaller heen te slaan en te trappen.

Denk buiten het kader. Als je vastgepakt wordt, is de belangrijkste vraag niet “hoe heeft hij me vast?”, maar “wat heb ik nog vrij?”. Zijn je armen niet vrij, gebruik dan hoofd en benen. Als de aanvaller je tegen een muur drukt, gebruik dan de muur voor meer evenwicht. Heel belangrijk: in geval van wurging moet je zo snel mogelijk je keel beschermen om te voorkomen dat je het bewustzijn verliest. Trek je schouders omhoog en je kin op de borst en trek je mondhoeken naar beneden. Dat geeft je de nodige tijd om je lichaam te gebruiken om vrij te komen.

Maak je uit de voeten. Zodra je kunt ontsnappen, breng jezelf in veiligheid. Je bent belangrijker dan je spullen, dus laat ze achter als het moet. Eens in veiligheid, onderzoek of je gekwetst bent. In het vuur van de actie merk je niet altijd onmiddellijk dat je pijn hebt. Indien nodig, zoek een dokter op. Misschien voel je je beter als je een vertrouwenspersoon vraagt om je te vergezellen of te begeleiden.

MAG DAT?

Je moet niet bang zijn om zelf vervolgd te worden als je je verdedigt tegen een aanvaller. Er zijn wel wat voorwaarden bij het recht jezelf (of een ander!) fysiek te verdedigen:

- Er moet een ernstig fysiek gevaar bestaan. Beledigingen en provocaties, hoe erg ook, geven je niet het recht om iemand anders pijn te doen. Pas als je vrijheid (bijv.: opsluiten of kidnappen), integriteit (bijv.: aanranding), gezondheid (bijv.: slagen en verwondingen) of leven in gevaar zijn, mag je de aanvaller pijn doen.

Zijn getuigen verplicht om te helpen?

Iedereen is verplicht een persoon in nood te helpen. Een getuige moet daarvoor geen heldendaden stellen of zichzelf in gevaar brengen. Een getuige kan de politie bellen (al is dat niet verplicht), lawaai maken, foto's nemen, luisteren, helpen zoeken naar oplossingen, doorverwijzen, etc. Het is strafbaar om geen hulp te bieden ('schuldig verzuim'). De straffen zijn zwaarder als de persoon in nood minderjarig is of als het schuldig verzuim een haatmisdrijf is.

- Het gevaar moet onrechtvaardig zijn. Bijvoorbeeld, als je eerst iemand aanvalt en die zich verdedigt mag je dat niet als excuus voor wettige zelfverdediging nemen.
- Het gevaar moet al plaatsvinden of nakend zijn. Als de aanvaller je al slaat mag je die natuurlijk onmiddellijk weren. Maar ook als je met reden mag geloven dat de aanval eraan komt (bijv. de aanvaller haalt uit of komt dreigend dichterbij) en je misschien nog geen slag hebt gekregen. Als het gevaar voorbij is, de aanvaller roerloos op de grond ligt of wegloopt, dan stopt je recht op verdediging. Wraak is niet toegestaan!
- Fysieke zelfverdediging moet de laatste uitweg zijn. Zou je nog kunnen weglopen, hulp halen of de aanvaller kalmeren, dan mag je geen geweld gebruiken. Pas als je geen andere oplossing meer hebt, mag je fysieke technieken gebruiken.
- Je verdediging moet in verhouding staan tot de aanval. Het is onmogelijk om vooraf te weten wat een aanvaller precies van plan is. De wet bedoelt er dus niet 'oog om oog' mee. Maar als je iemand die je betast zo erg toetakelt dat hij ervan levenslange gevolgen aan over houdt, dan ben je hoogstwaarschijnlijk te ver gegaan. Je moet je voor wettige verdediging beperken tot wat minimaal nodig is om het gevaar te stoppen. Als een aanvaller groter en sterker dan jezelf is, gewapend is of met meerderen aanvalt, mag je je feller verdedigen.

Mag ik iets als wapen gebruiken? Een waarschuwing. Ten eerste zijn veel wapens, van pepperspray tot vuurwapens, in België verboden of moet je er een vergunning voor hebben. Ten tweede moet je er vaardig mee om kunnen. Wees zeker dat je je wapen kan gebruiken zodat je aanvaller het niet tegen jou gebruikt. Ten derde zijn de meeste wapens, zeker messen en vuurwapens, niet bedoeld voor zelfverdediging, maar voor aanval. Het is moeilijk om iemand ermee af te weren zonder direct te doden. En uiteindelijk is de kans veel groter dat je wettelijk verantwoordelijk wordt gesteld als je voor je zelfverdediging een wapen gebruikt. Je kunt er dus mee in de problemen komen terwijl ze niet beter zijn voor fysieke zelfverdediging dan wat je lichaam je biedt.

4. BIJ SPECIFIEKE VORMEN VAN GEWELD

PESTEN OP SCHOOL

Pesten, het kan iedereen overkomen. Zo kan je er worden uitgepikt omdat je holebi of transgender bent. Op school krijgen holebi's en transgenders dan ook vaker te maken met beledigingen dan veel leeftijdsgenoten. Maar er is altijd een oplossing!

Voorbeelden

- Enkele leerlingen schelden een meisje met kort haar geregeld uit voor 'pot'. Ook via Facebook krijgt ze beledigingen.
- Een jongen krijgt geregeld te horen dat hij een 'janet' is omdat hij niet graag voetbalt.
- Een transgender leerling komt uit de kast in de klas. Enkele klasgenoten gaan hier weinig respectvol mee om. Ze stellen regelmatig vervelende vragen en doen erg lacherig.

Wat kan je doen?

- Wil je de sfeer op school verbeteren, dan kan je zelf of met de leerlingenraad of je leraar iets organiseren. Bijvoorbeeld een actie tegen pesten op de Internationale Dag Tegen homo- en Transfobie. Of een 'gay-straight alliance'. Of een les over holebi's en transgenders. www.sfeeropschool.be, www.gaystraightalliance.nl
- Voel je je schuldig of beschaamd? Toch zijn het de pesters die een fout begaan. Leg je niet neer bij hoe ze je doen voelen.
- Je bent geen klikspaan als je het pesten wil stoppen. Een klikspaan wil enkel straf voor een ander maar wil dat gedrag niet echt stoppen. Het is belangrijk dat jij en ook de omstaanders nooit zwijgen!
- Zoek steun bij mensen die je vertrouwt. Dat kan beangstigend zijn! Vraag dat ze vooral luisteren. Ze hoeven niet meteen iets te ondernemen. Te lastig? Probeer een hulplijn zoals de Holebifoon of een jongerenforum zoals dat van Wel Jong Niet Hetero.

Ik heb niks tegen homo's maar...

Jongeren zeggen vaak dat ze niets tegen holebi's en transgenders hebben, maar toch...

- gebruiken ze 'homo', 'janet' of 'pot' als scheldwoord
- willen ze niet naast een homo in de klas zitten
- maken ze er flauwe mopjes over
- mogen jongens niet te vrouwelijk en meisjes niet te mannelijk zijn

Vaak beseffen ze niet eens hoe lastig dat is. Laat je niets wijs maken: échte aanvaarding kent geen beperkingen en vooroordelen.

YouTube

Klasse laat Dylan ('Holebi en transgender op school') en Yordan ('Transgender op school') aan het woord op hun kanaal 'TV.Klasse'.

De Vlaamse Jens Van Goethem vraagt: "Pesten - Wat brengt dat eigenlijk op?"

Flippo Life stelt in 'Gender Roles' de vooroordelen over mannen en vrouwen in vraag.

Ook jouw school kan iets doen tegen pestgedrag! De brochure 'Kleur bekennen' geeft tips voor een holebi- en transvriendelijke school (www.cavaria.be/shop). Klasse maakte een dossier 'De eerste lijn: Holebi en transgender' (www.klasse.be/leraren/eerstelijin).

www.kieskleurtegenpesten.be
www.jongerengids.be

Wat in mijn sportclub?

Heb je vragen over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag binnen je sportclub? Wil je niet meteen naar je begeleider of trainer stappen? Vraag of je club een aanspreekpersoon integriteit heeft. Dat is iemand die in alle discretie naar je luistert, advies geeft en je eventueel doorverwijst. Bij ernstige problemen kan je als sporter ook contact opnemen met de sportfederatie waartoe je club behoort of de sportdienst.

Misschien weet je club niet zo goed hoe ze met zo'n problemen kan omgaan? De sportsector biedt instrumenten voor clubs die (seksueel) grensoverschrijdend gedrag willen aanpakken. Je club kan hiervoor terecht op **www.sportmetgrenzen.be**. Voetbalclubs die komaf willen maken met homofobie, kunnen dan weer terecht op **www.maakergeenspelvan.be**.

- Bewaak je grenzen. Als iemand ze niet respecteert, is dat niet fijn. Je mag dat dan zeggen. Dat is niet makkelijk, maar je kan dat leren. Zie hoofdstuk 'Weerbaar en veilig zijn'.
- Gun jezelf de tijd om je emoties aandacht te geven. Je kan ze neerschrijven of ze creatief uiten. Zie hoofdstuk 'Omgaan met minderheidsstress en trauma'.
- Kan je niet anders dan van school veranderen, doe dit dan na een vakantie. Zo heb je tijd om tot rust te komen en met je ouders te praten over wat komt. Kan je nieuwe school voldoende begeleiding geven terwijl je je aanpast? Het CLB is een belangrijke schakel. Werk aan vertrouwen en eerlijke communicatie met je ouders. Als het opnieuw misloopt, moet je hen dat kunnen vertellen en moeten zij er voor je zijn. Gepest worden om wie je bent is ook dan nooit jouw schuld!
- Vraag advies of begeleiding bij:
 - » Een leerkracht die je vertrouwt of een leerlingenbegeleider
 - » Een Jongerenadviescentrum (JAC): kan je informatie geven, naar je luisteren en je begeleiden.
 - » Het meldpunt geweld, misbruik en kindermishandeling luistert naar je probleem en is een toegangspoort naar de hulpverlening. Bel 1712.
 - » Een Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB): kan je helpen met psychische en sociale problemen.
 - » De klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat: kan je contacteren als de school, een overheidsdienst, ... er niet in slagen om je te helpen of als je je slecht behandeld voelt.

PESTEN, GEWELD EN SEKSUEEL ONGEWENST GEDRAG OP HET WERK

Vaak krijgen openlijk transgender werknemers moeilijkheden op het werk, meestal door naaste collega's. Ze ervaren druk om van werk te veranderen om problemen te voorkomen of eraan te ontkomen. Holebi's zijn zelden open over hun seksuele oriëntatie, zeker in het begin. Velen vinden het nochtans belangrijk dat dit kan. Een deel krijgt negatieve reacties.

Voorbeelden

- Een leverancier blijft een transvrouw hardnekkig verkeerd aanspreken, ondanks een eerdere vraag om dat niet meer te doen.
- Een transman krijgt in de kleedkamers lastige vragen over zijn lichaam en wordt betast.
- Een homoman wordt al geruime tijd door zijn collega genegeerd nadat hij uit de kast kwam.
- Een verantwoordelijke krijgt van haar team lesbofobe verwijten sinds ze uit de kast is. Ook haar gezag wordt in vraag gesteld.

Wat kan je doen?

- Zijn je studiebewijzen niet aangepast aan je huidige naam en/of geslacht, dan kan je die laten vervangen (zie www.transgenderinfo.be). Zo hou je je transgender achtergrond privé als je ergens solliciteert.
- Anticipeer op mogelijke lastige vragen van collega's over je privéleven. Je kiest steeds zelf wat je vertelt, maar vragen zijn meestal onvermijdelijk, bijvoorbeeld tijdens personeelsfeestjes. Denk na over welke strategie het beste is voor jou in je huidige situatie. Heeft je werkgever een beleid rond holebi's en transgenders? Wie kan je vertrouwen? Hoe ga je om met roddels?
- De werkgever moet je bij aanwerving een arbeidsreglement bezorgen. Het bevat afspraken inzake klachten, afwezigheid, sociale omgang, evaluatieprocedures, enz. Het bevat contactgegevens van de preventieadviseur(s) en (eventueel) de vertrouwenspersoon.

Wat zegt de wet?

De wet op het welzijn van werknemers bepaalt:

- dat werkgevers maatregelen moeten nemen om geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk te voorkomen
- dat een bedrijf een klachtenprocedure en een preventieadviseur 'psychosociale aspecten' moet hebben
- dat een werkgever je niet mag ontslaan of je arbeidsvoorwaarden mag veranderen als reactie op je klacht (bij preventieadviseur, arbeidsinspectie, politie of rechtbank). Ook getuigen zijn beschermd.

De wet legt de nadruk op bemiddeling (via de preventieadviseur). Als werknemer kan je meteen naar de arbeidsrechtbank stappen, maar die kan je verplichten om eerst via interne bemiddeling te werken.

Opgelet: ook de antidiscriminatie-wetgeving is van toepassing!

Van werk veranderen?

Normaal ben je beschermd tegen ontslag en het veranderen van je arbeidsvoorwaarden wanneer je klacht indient. Toch gebeurt het dat het slachtoffer wordt overgeplaatst **of** zelfs ontslagen. Dat kan enkel mits goede rechtvaardiging. Ontbreekt die, contacteer dan de arbeidsinspectie of vakbond.

Als je zelf de keuze hebt om te blijven of niet, bespreek dan de mogelijke gevolgen voor je uitkering met de RVA. Of is een regeling met je werkgever nog mogelijk? Indien wel, wil je er dan blijven werken? Denk ook na over het effect op je privéleven.

- » De vertrouwenspersoon is het eerste aanspreekpunt. Deze heeft veel kennis van de werkplek maar is niet in elke arbeidsplaats aanwezig.
- » De preventieadviseur 'psychosociale aspecten' (ofwel binnen het bedrijf ofwel extern) begeleidt, adviseert, werkt aan verzoening en onderzoekt formele klachten.
- Zijn de arbeidsomstandigheden gunstig? Als je bijvoorbeeld een geslachtsaanpassing wil en je werkomgeving is niet aangepast aan je nieuwe genderrol, dan krijg je misschien problemen (tips: www.transgenderinfo.be). De werkgever heeft verplichtingen inzake de werkomgeving (bijv. sanitair, kleedkamers). Praat met de preventieadviseur 'veiligheid'. Ook zaken als werkdruk en bedrijfscultuur kunnen pesterijen in de hand werken.
- Weet dat je eerst zes maanden lid moet zijn van een vakbond voor ze je juridisch bijstaan. Sluit aan vóór problemen beginnen.
- Handel volgens het arbeidsreglement. Wees bijvoorbeeld nooit onwettig afwezig. Anders kan je werkgever je ontslaan, ook bij ontslagbescherming.
- Wil je verborgen houden dat je hulp zoekt, gebruik dan geen middelen van het werk. Je werkgever zou je werkemail, werktelefoon, enz. in sommige gevallen kunnen nakijken. Bewaar bewijzen alleszins thuis.
- Let op welke eerste stappen je zet. Trek je meteen ten strijde, dan kan je soms niet meer terug. Als er nog goede wil en vertrouwen is, gebruik die dan eerst:
 - » Praat met de betrokkenen. Misschien zijn ze zich van niets bewust. Ga zelf correct met hen om.
 - » Contacteer de vertrouwenspersoon of preventieadviseur 'psychosociale aspecten' en werk indien mogelijk via de interne procedure. Je kan informeel aan verzoening werken of een klacht indienen.

- Contacteer de arbeidsinspectie (kantoor van je arbeidsplaats) als de interne procedure niet correct wordt toegepast of er geen bestaat. De arbeidsinspectie (officieel: 'Dienst Toezicht op het Welzijn op het werk') ziet toe op de naleving van de wet en kan de werkgever verplichten maatregelen te nemen inzake welzijn op het werk.
- Als je de problemen intern niet opgelost krijgt, dan kan je proberen via de arbeidsrechtbank het gedrag van de dader te stoppen, de werkgever te dwingen maatregelen te nemen of schadevergoeding te krijgen. Vakbonden en meldpunten voor discriminatie (zie pagina 55) kunnen in jouw plaats gerechtelijk optreden. Je beschuldiging is dan best precies en nauwkeurig.
- De vertrouwenspersoon, preventieadviseur(s) en arbeidsinspectie bewaken je anonimiteit en ondernemen niets zonder je toestemming. Hou er rekening mee dat men soms kan afleiden wie de klager is, zeker in kleine ondernemingen.
- Maakt het pesten, geweld of seksueel ongewenst gedrag je ziek, opgebrand of depressief, bezoek dan je huisarts of arbeidsgeneesheer. Vraag een medisch attest. Tijdens je ziekteverlof kan je nog altijd afspreken met de preventieadviseur 'psychosociale aspecten'.
- Krijg je, onterecht en onverwachts, een negatieve evaluatie, onderteken ze dan niet. Weerleg de evaluatie in een aangetekende brief, liefst met concrete bewijzen.

De brochure "Transgenders op de werkvloer" is een praktisch instrument voor werkgevers, boordevol tips, getuigenissen en andere informatie. Bestellen kan via www.vlaanderen.be/nl/publicaties.

www.voeljegoedopphetwerk.be

INTRAFAMILIAAL GEWELD EN STALKING

Veel homofob en transfoob geweld speelt zich af in de (semi)publieke ruimte. Toch is er ook geweld in de huiselijke sfeer. In onderzoek naar transfoob geweld, bijvoorbeeld, gaven veel transgenders aan dat ze thuis verbaal of psychisch, seksueel en materieel geweld hadden meemaakt.

Voorbeelden

- De ouders van een transgender jongere openen voortdurend de post om te controleren met wie hun kind contact heeft.
- De ex-partner en ex-schoonfamilie van een transvrouw beledigen en bedreigen haar wanneer ze de kinderen bij hen ophaalt.
- De familie van een lesbische vrouw probeert haar te overhalen om te huwen met een man. Ze controleren haar dagelijkse doen en laten.

Wat kan je doen?

- Probeer in te schatten hoe veilig het is om tegenover je familie of gezin uit de kast te komen. Sommigen vinden het veiliger om een dubbelleven te leiden of stellen het uit tot ze zelfstandig en onafhankelijk van de familie of het gezin kunnen leven.
- Neem iemand in vertrouwen, zoals een familielid, vrienden of een hulpverlener. Voel je je thuis bedreigd, maar wil je het huis niet uit, neem dan enkele maatregelen om jezelf te beschermen (maak afspraken met een vertrouwenspersoon, noteer belangrijke telefoonnummers, enz.).
- De wet voorziet zwaardere straffen wanneer een (ex-)partner geweld pleegt. Je kan via de politie of het parket gerechtelijke stappen ondernemen om de dader te laten arresteren of de gemeenschappelijke woning te doen verlaten.

- Een Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) biedt individuele en gezinsbegeleiding. Je kan er ook terecht voor crisisonthaal en voor crisisonvang.
- Omdat in vluchthuizen je geslacht een rol kan spelen, vrezen sommige transgender personen dat ze er niet terecht kunnen als ze tijdelijk onderdak nodig hebben. Vraag een medewerker om jouw specifieke situatie te bekijken en naar een oplossing te zoeken. Bovendien bestaan er opvangmogelijkheden waar geslacht geen rol speelt.

www.partnergeweld.be

Op www.partnergeweld.be kan je informatie vinden voor slachtoffers en daders van partnergeweld. Ook getuigen en professionelen vinden er hulp.

Meer weten?

De brochure 'Geweld. Wat nu?' van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen richt zich tot slachtoffers van partnergeweld, seksueel geweld en stalking.

Stalking

We spreken van stalking ('belaging') wanneer iemand je lastigvalt of achtervolgt, terwijl die persoon weet of zou moeten weten dat het je rust ernstig verstoort. Stalking kan veel vormen aannemen, zoals telefoneren, briefjes sturen, je naar huis achtervolgen, enz. Het kan ontstaan tussen ex-partners en familieleden, maar ook tussen burens, aanbidders, collega's, enz.

Stalkt iemand je, maak dan meteen duidelijk dat dit gedrag ongewenst is en dat het moet ophouden. Informeer je directe omgeving zodat ze aandacht hebben voor verdachte personen en eventuele leugens die je het leven moeilijk maken.

Bij stalking zijn bewijzen erg belangrijk: enkel na jouw klacht en met jouw bewijzen kan een rechtbank iemand hier voor vervolgen. Hou een dagboek bij en bewaar alles wat de stalker je stuurt (de originelen, ook digitaal). Laat familie, vrienden en collega's getuigen. Laat een proces-verbaal opstellen. Zet je telefoonlijn onder bewaking.

Stalking is strafbaar (en een klachtmisdrijf, zie pagina 51) en kan bovendien als haatmisdrijf worden beschouwd (zie pagina 11). Voor tips over stalking kan je terecht op de site van de federale politie (www.fedpol.be) of soms ook die van je lokale politie of gemeente.

- Wordt de situatie thuis bij je ouders of voogd ondraaglijk, dan kan je als minderjarige een Jongerenadviescentrum (JAC) contacteren. Zij helpen je zoeken naar een eventuele tijdelijke opvang en een oplossing op lange termijn. Heb je plannen om weg te lopen, dan kan je daar anoniem over praten met Child Focus (116 000). Vanaf 16 jaar kan je begeleid zelfstandig wonen. De dienst Jongerenwelzijn helpt je op weg. Bel de informatie- en klachtenlijn Jo-Lijn (0800 900 33).

Eergerelateerd geweld

Dit geweld wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit. Het is een reactie op een (vermeende) schending van de eer van een familie of gemeenschap, waarvan de buitenwereld op de hoogte kan geraken. Mogelijk zijn in jouw familie of gemeenschap kuisheid en een heteroseksueel huwelijk een erezaak. Je kan dan te maken krijgen met controle, gedwongen huwelijk, verstoting en zelfs fysiek geweld. Meisjes en vrouwen zijn vaak slachtoffer, maar ook homo- en biseksuele jongens en mannen worden getroffen.

Mag je als meisje of vrouw geen seks hebben voor of buiten het huwelijk, dan is ook lesbisch gedrag taboe. Mag je bovendien niet alleen uitgaan 's avonds, dan geraak je snel sociaal geïsoleerd.

Jongens of mannen van wie beweerd wordt of bekend is dat zij zich laten penetreren bij homoseks, worden eerder

als homo aanzien dan zij die penetreren. De reactie van je familie kan daar dus van afhangen.

Ook als transgender kan de familie je straffen omdat men je uiterlijk of gedrag te mannelijk of te vrouwelijk vindt. Veel traditionele gemeenschappen hebben immers een duidelijke scheiding tussen mannen en vrouwen. De kans bestaat ook dat men je transgender-zijn verwart met homoseksualiteit.

Misschien ben je naar België gevlucht voor eergerelateerd geweld? Holebi's en transgenders die vervolging vrezen, kunnen een asielaanvraag doen bij de Dienst Vreemdelingenzaken. De procedure kan zwaar en lastig zijn. Laat je vooraf adviseren.

Holebi's en transgenders uit etnisch-culturele minderheden kunnen met vragen terecht bij de hulplijn van Merhaba (zie pagina 50).

STRAATINTIMIDATIE EN GEWELD IN DE PUBLIEKE RUIMTE

Straatintimidatie kreeg in België de laatste jaren weer aandacht. Zo deden de reportages 'Femme de la Rue' en 'Hommes de la Rue' veel stof opwaaien. Vrouwen, holebi's en transgenders krijgen er mee te maken. Niet elk koppel van hetzelfde geslacht durft hand in hand over straat lopen. Heel wat transgenders vermijden bepaalde plaatsen.

Voorbeelden

- Iemand lokt een homoman in het park en slaat hem in elkaar.
- Een man valt op café een jong lesbisch koppel lastig omdat ze kusten.
- Jongeren lachen op de tram een transvrouw uit.

Wat kan je doen?

- Wees alert op openbare seks- en uitgaansplaatsen. Dat zijn immers risicogebieden. Laat waardevolle spullen thuis.
- Reageer zelfverzekerd en kalm op straatintimidatie (ook al voel je je niet zo). Noem wat er gebeurt bij naam. Ga niet in discussie en verontschuldig je niet. Blijf vastberaden bij je standpunt. Probeer ook beheerst te blijven en beledig niet. Zie hoofdstuk 'Je grenzen stellen'.
- De website van Hollaback!, een internationale beweging tegen straatintimidatie van vrouwen, staat bol van de getuigenissen. Je kan er inspiratie vinden over hoe je zelf in bepaalde situaties zou kunnen reageren, maar je kan er ook je eigen verhaal kwijt.
- Vlucht, of vecht als je niet kan vluchten (zie hoofdstuk 'Als je je moet verdedigen'). Vluchten is niet laf, noch een teken van zwakte, maar misschien voel je je er achteraf toch schuldig of beschaamd over. Op dat moment leek het de slimste optie. Een goede cursus zelfverdediging helpt je je mogelijkheden leren kennen (zie hoofdstuk 'Een cursus zelfverdediging volgen').

Wat met 'GAS-boetes'?

De veelbesproken Gemeentelijke Administratieve Sancties zijn in het leven geroepen om openbare overlast aan te pakken en justitie te ontlasten. Lokale besturen bepalen grotendeels zelf of, hoe en waarvoor ze GAS-boetes gebruiken. Een bestuur kan ze uitschrijven (ook aan minderjarigen) voor zaken waar het parket geen prioriteit aan geeft. Het bestuur maakt hiervoor afspraken met justitie. Zo koos Brussel voor deze aanpak om homofobie en seksisme op straat te beboeten. Maar het systeem hangt af van lokale reglementen en GAS-ambtenaren. Dat geeft een zekere marge in wat gemeenten als overlast beschouwen. Er zijn zowel voor- als tegenstanders van de GAS-boetes.

Anti-seksismewet

In 2014 werd de antiseksismewet goedgekeurd. Deze wet zorgt dat elk gebaar of elke handeling waarbij een persoon geminacht wordt omwille van haar of zijn geslacht, kan leiden tot een verschijning voor de rechtbank, een gevangenisstraf of een geldboete. Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen bracht een brochure uit met uitleg over deze wet. De antiseksismewet kent voor- en tegenstanders. Zie ook pagina 11 .

- Kijk rond of er camera's in de omgeving zijn. Dat is vaak het geval op het openbaar vervoer en ook in heel wat straten. De beelden worden slechts gedurende een korte tijd bewaard. Daarom is een snelle aangifte ook belangrijk, zodat de politie de beelden nog kan opvragen.
- Bij geweld op de bus of tram kan je de chauffeur mondeling waarschuwen, of het alarmsein gebruiken. Op de trein en in het station kan je ook het gratis noodnummer van de NMBS gebruiken (0800 30 230). Ook De Lijn en de MIVB hebben noodnummers.

Problemen in je eigen buurt?

Lokale besturen staan in voor de leefbaarheid van buurten. Daarom hebben ze bijvoorbeeld buurttoezichters of gemeenschapswachten voor lokale samenlevingsproblemen en buurtconflicten. Ze vervangen de politie niet, maar kunnen bemiddelend optreden. Ze kunnen indien nodig andere diensten inschakelen.

Je gemeente kan ook buurtbemiddeling opstarten. Dat is veelal nuttig bij burencconflicten, buurtoverlast, enz. Contacteer je gemeente of een buurttoezichter.

Via police-on-web kan je online aangifte doen van vandalisme (diverse beschadigingen en graffiti). Ken je de daders of zijn er bedreigingen geuit, ga dan naar het politiekantoor. Contacteer je stad of gemeente en vraag of en onder welke voorwaarden zij graffiti gratis verwijderen.

www.ihollaback.org

SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Als vrouw of transgender kan je te maken krijgen met seksueel grensoverschrijdend gedrag (al kan het mannen ook overkomen). Veel slachtoffers voelen zich schuldig, beschaamd of bang en houden het voor zichzelf. Toch is de dader verantwoordelijk, zelfs al is het iemand die je graag hebt of had.

Voorbeelden

- Een transman komt uit de kast en krijgt sindsdien kwetsende opmerkingen over zijn lichaam.
- Een onbekende betast op straat een transvrouw en vernedert haar.
- Een leerling dreigt een lesbisch klasgenootje te outen op school, tenzij ze hem via de webcam haar borsten laat zien.
- Een jongen wordt tijdens het douchen door zijn sportmaten uitgescholden voor homo en in zijn kruis betast.
- De ex-man van een lesbienne probeert haar bij haar thuis tot seks te dwingen.
- Een homoman wordt door een seksdate verplicht zich te masturberen voor een camera en vervolgens beroofd. Hij durft geen aangifte te doen.

Wat kan je doen?

- Geef pas toestemming als je iets écht wilt. Doe niets om een straf te ontlopen of iemand een plezier te doen. Dan is het niet vrijwillig. Niet protesteren wil bovendien niet zeggen dat je toestemt!
- Seksuele handelingen mogen niet om macht draaien. Let daarom op als je je niet op gelijke voet met iemand bevindt.

Wat zegt de wet?

Volgens onze wet kan je pas vanaf je 16^e toestemming geven voor seksuele handelingen. In het buitenland ligt de leeftijd voor homoseksuele handelingen soms hoger dan voor heteroseks (als ze al niet verboden zijn).

De wet op het welzijn van werknemers regelt de bescherming tegen pesten, geweld en ongewenst seksueel gedrag op het werk (zie hoofdstuk 'Pesten, geweld en seksueel ongewenst gedrag op het werk')

Onderzoek: Sexpert

Holebi's worden vaker dan hetero's lastiggevallen of zelfs misbruikt. Vooral bij minderjarige holebi's ligt het percentage hoog (27% van de ondervraagden). Er is geen eenvoudige verklaring, maar mogelijk komt dit doordat holebi's vaker via virtuele kanalen een partner zoeken. Daar is veel minder sociale controle dan pakweg op school of in verenigingen.

Mythes ontkracht

“Wie niet protesteert, geeft eigenlijk toestemming”

Variant: “wie A zegt moet ook B zeggen”. Een opgedrongen toestemming of het ontbreken van toestemming kunnen nooit een vrijgeleide zijn voor ongewenst gedrag. Zo'n gedrag kan traumatiseren.

“Wie zich uitdagend kleedt of gedraagt, vraagt erom”

Dit legt onterecht de schuld bij het slachtoffer. Daders zijn niet het slachtoffer van hun driften: ze misbruiken hun macht.

Het vlaggensysteem van Sensoa, ontwikkeld in samenwerking met Movisie en het Vlaamse werkveld, helpt iedereen die met kinderen en jongeren werkt om seksueel gedrag van kinderen en jongeren eerlijk te beoordelen en er gepast op te reageren. Je kan het ook gebruiken om met kinderen en jongeren het gesprek aan te gaan over welk seksueel gedrag wel en niet oké is.

- Seksueel gedrag moet bij je ontwikkeling horen en bovendien aangepast zijn aan de omstandigheden. Dat is niet altijd duidelijk. Bijvoorbeeld in een sportieve omgeving: ook in kleedkamers of douches zijn er grenzen aan wat kan.
- Reageer kordaat tegen elke uitspraak of handeling die te ver voor je gaat. Noem wat er gebeurt bij naam. Vecht terug als het fysiek dreigt te worden.
- Als je na ernstig fysiek seksueel grensoverschrijdend contact je meteen gaat douchen of omkleden, riskeer je dat er bewijsmateriaal verloren gaat.
- Liep je risico op een seksueel overdraagbare aandoening (soa) of hiv? De meeste soa's zijn makkelijk te behandelen. Voor hiv kan je een spoedbehandeling krijgen. Start die binnen de 72 uur na het contact. Informeer je bij een (spoed)arts.
- Wil je niet (meteen) naar de politie, dan kan je ook nog terecht bij:
 - » Het meldpunt geweld, misbruik en kindermishandeling luistert naar je probleem en is een toegangspoort naar de hulpverlening. Bel 1712.
 - » Je huisarts: wil je na ernstig fysiek contact (nog) geen aangifte doen, dan kan je wel al meteen medische vaststellingen laten doen. Dat kan later nog gelden als bewijsmateriaal.

Als minderjarige kan je terecht op

www.nupraatikerover.be

www.seksualiteit.be

www.hulpnaverkrachting.be

www.seksuelevorming.be

CYBERHAAT EN CYBERPESTEN

Voor holebi's en transgenders is internet ideaal om anderen te leren kennen. Maar internet gebruiken houdt ook risico's in. Pesten via internet (en gsm) en 'klassiek' pesten gaan vaak samen. En anders dan bij 'klassiek' pesten, stopt cyberpesten niet aan je voordeur. Daarnaast biedt internet een forum voor wie een mening wil uiten, maar ook voor wie haat wil verspreiden.

Voorbeelden

- Iemand krijgt op haar Facebook-pagina beledigingen omdat ze lesbisch is. Ook haar vrienden zien het bericht.
- Een man krijgt een mail waarin hij wordt uitgemaakt omdat hij een homo is die met hiv leeft. De mail is aan meerdere mensen gericht.
- De eigenaar van een haatdragende blog post dat men alle homo's van de daken moet gooien.

Wat kan je doen?

- Kijk (geregeld) je privacy instellingen na op Facebook (of andere sites). Deel vrienden onder in lijsten. Bedenk goed wat je online zet en wie je toegang geeft. Zorg dat je tags op foto's kan controleren en dat niet iedereen zomaar op je profielpagina kan posten.
- Verwijder persoonlijke informatie en defriend je 'koude' contacten.
- Spreek met je vrienden af wat online mag en wat niet.
- Ga na hoe betrouwbaar en veilig een sociale site of app is. Is er bijvoorbeeld een gedragscode?
- Verwijder profielen of apps die je niet meer gebruikt.
- Laat (meerdere) betrouwbare mensen met computerkennis je helpen.
- Kies verschillende paswoorden voor verschillende sites en verander ze regelmatig. Gebruik bijvoorbeeld een ezelsbruggetje om ze te onthouden of vervang letters door cijfers.

Wat zegt de wet?

Ook op het internet geldt dat het een misdrijf is om iemand schriftelijk en openbaar te beledigen of om aan te zetten tot haat, geweld of discriminatie (zie hoofdstuk 'Wat is er verboden?'). Niet enkel de auteur is aansprakelijk maar op de tweede plaats ook de eigenaar van een website, vervolgens de webhost en zelfs de internet providers. Omdat de wetgeving in het buitenland verschilt, is het niet altijd mogelijk om een buitenlands persoon of bedrijf te vervolgen.

Zie ook: drukpersmisdrijven (pagina 11).

Online daten en cyberseks

Ontmoet je online mensen die je nog niet kent, wees dan op je hoede. Twijfel je eraan of iemand wel van goede wil is, dan kan je enkele dingen doen.

- Ontmasker valse profielfoto's door te zoeken of de foto al niet ergens gebruikt wordt (via een site met een 'reverse image search'-functie).
- Onderzoek de betrouwbaarheid van het profiel. Staan er genoeg geloofwaardige foto's op? Heeft het profiel niet overdreven veel vrienden? Is er niet te veel persoonlijke informatie voor iedereen zichtbaar?
- Neem de veiligheidstips van dating apps zoals Grindr ter harte.
- Wees voorzichtig met cyberseks en sexting. Doe niets dat je niet écht wil. Foto's, filmpjes, sms'jes en chatgesprekken kunnen steeds worden opgeslagen. Dat geldt ook voor gestreamde en tijdelijke beelden. Of er kan iemand meekijken.

Spreek nooit met een onbekende af zonder iemand te vertellen waar je bent.

www.ikbeslis.be
www.mediawijs.be
www.stopcyberhate.be

- Let extra op met gedeelde computers. Gebruik de anonieme modus van je browser en log altijd uit.
- Beveilig smartphone, tablet en laptop. Laat ze niet onbeheerd achter. Zorg dat je ze kan blokkeren als iemand ze steelt of je ze verliest, bijvoorbeeld met een paswoord of antidiestaf software. Installeer apps of programma's waarmee je gevoelige informatie kan afschermen met een paswoord.
- Verwijder gps-coördinaten uit de foto's die je online zet. Ze verklappen waar je die genomen hebt.
- Gebruik tijdelijke of 'wegwerp' e-mailadressen. Ideaal tegen reclame en boosdoeners.
- Sommige apps en sites kunnen lezen (en anderen vertellen) waar je bent, zoals de chat van Facebook. Kijk de instellingen na of gebruik de apps en sites niet.
- Door je browser en firewall goed in te stellen, kan je je privacy nog meer garanderen. Het anoniemst ben je als je software gebruikt om je IP-adres te verbergen of een proxy gebruikt om te surfen.
- Zie je iets op internet dat niet door de beugel kan, neem dan een schermafdruck ('screenshot') of gebruik software (een 'website copier') om een deel van een website te downloaden. Hou ook haatmails en -sms'jes bij, liefst digitaal.
- Meld de berichten aan de eigenaar of een beheerder van de site of app. Sites en apps hanteren steeds vaker gedragscodes.
- De Federal Computer Crime Unit van de Federale politie (www.ecops.be) is een meldpunt voor internetmisbruik en internetgerelateerde criminaliteit, zoals sites die wetten overtreden.
- Heb je als minderjarige vragen rond veiligheid op het internet? Dan kan je terecht bij Child Focus, via www.clicksafe.be of het nummer 116 000.

“

In het bijzijn van vriendinnen, veelal cisgender, voel ik me nog het meest zelfzeker. Zij zijn erg begripvol en ik ben hen daar zeer dankbaar om. Ik ga nog niet lang uit in het transgenderverenigingsleven. Daar moet ik mijn draai nog vinden.

Daphne

”

Op zoek naar bescherming en herstel

1. NAAR HULP ZOEKEN... OF NIET?

Misschien denk je dat het niet de moeite is om banale beledigingen of pesterijen te melden. Misschien heb je ernstige feiten meegemaakt en wil je die zo snel mogelijk vergeten. Of je denkt dat het niets uithaalt omdat je niks kan bewijzen of je vreest een lange nasleep. Of misschien heb je zelfs schrik dat er je nog meer zal overkomen. En soms wil je gewoon anoniem blijven. Je bent niet de enige.

Door discriminatie, beledigingen, pesterijen en discriminerend geweld te melden, help je jezelf, omdat je niet alleen achterblijft met wat je overkwam. Je helpt andere holebi's en transgenders omdat je melding een stukje van de puzzel is dat het beleid voor iedereen kan verbeteren. Je helpt diverse organisaties zoals meldpunten voor discriminatie (zie pagina 55), omdat zij zo de werkwijze van daders beter begrijpen en er in de toekomst beter mee kunnen omgaan.

Enkele aanbevelingen

Pols vooraf bij vrienden of verenigingen naar hun ervaringen met de hulp- en dienstverlening.

Contacteer je meerdere organisaties, dan kan het nuttig zijn ze te laten weten wie je allemaal hebt gecontacteerd.

Hou een dossier bij met mails en briefwisseling. Dat maakt het makkelijker om je verhaal te doen.

Laat mondelinge beloften en afspraken op papier zetten en ondertekenen, of per mail bezorgen.

Heb je klachten over de dienstverlening van een overheidsdienst, contacteer dan de interne klachtendienst of een ombudsdienst (www.ombudsman.be).

PRIVACY EN ANONIMITEIT

Hulpverleners zoals artsen, maar ook CLB-medewerkers, preventieadviseurs, agenten en advocaten zijn gebonden aan beroepsgeheim: zij mogen aan niemand doorvertellen wat je hen toevertrouwt, of wat privé is (bijv. je seksuele oriëntatie of hiv status). Leraars zijn er niet aan gebonden, maar moeten discreet zijn.

Het beroepsgeheim is erg belangrijk. Toch zijn er uitzonderingen. Bijvoorbeeld bij noodsituaties (zoals ernstig geweld).

Met minderjarigen ligt het moeilijker. Hulpverleners wegen dan af welke informatie ouders nodig hebben bij de opvoeding en welke zij geheim houden.

Daarnaast kan je anoniem hulp zoeken via sommige hulplijnen, die luisteren en adviseren (zie pagina 50). De meeste verschijnen zelfs niet op de telefoonfactuur. Bij het Interfederaal Gelijkekansencentrum en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen kan je melden zonder dat dit tot enig gevolg moet leiden. Dat is nuttig als de dader een dierbare is en je niet naar de politie wil.

Wil je echter dat er gevolg aan je melding gegeven wordt, dan moet je wel uit de anonimiteit treden.

KOSTPRIJS

Hulp is vaak (bijna) kosteloos, bijvoorbeeld bij hulplijnen, Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW's), Jongerenadviescentra (JAC's), het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, het Interfederaal Gelijkekansencentrum en zijn meldpunten voor discriminatie. Soms zijn er sociale tarieven, zoals bij Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG's) en justitiehuisen, voor mensen met een laag inkomen. Of de (gedeeltelijk) kosteloze pro-Deoadvocaten bij een Bureau voor Juridische Bijstand. Soms zijn er nog extra tegemoetkomingen, zoals het eerste gratis advies bij justitiehuisen.

Controleer ook je verzekeringen. Heb je een familiale verzekering met rechtsbijstand en is de dader gekend, dan kan je de schade terugvorderen (via een minnelijke schikking, of, als dat nodig is, met de tussenkomst van een advocaat). De ziekteverzekering komt tussen bij je fysieke herstel, en sommige ook bij psychotherapie (meestal voor jongeren).

HULPLIJNEN

Soms moet je gewoon je hart kunnen luchten. Dat kan anoniem en gratis bij deze hulplijnen. Je vindt er een luisterend oor, zonder dat je een oordeel moet vrezén.

NUMMER	LIJN	BEREIKBAAR	CHAT
0800 12 800	Antidiscriminatielij	Ma & vrij (9-12 u.), di & do (9-12 u. en 13-17 u.)	
0800 99 533 www.holebifoon.be	Holebifoon, onthaal- en infolijn voor alle vragen over holebi's	Ma & wo (18.30 u. – 21.15 u.), geen feestdagen	✓
0800 96 316 www.transgenderinfo.be	Transgender Infopunt	Do & vrij (9 u. – 17 u.), geen feestdagen	
0487 55 69 38 www.merhaba.be	Merhabaphone, voor holebi's en transgenders uit etnisch-culturele minderheden	Indien niet bereikbaar, laat een bericht na en Merhaba belt je terug	
102 www.102.be	Awel, kinder- en jongerentelefoon	Ma – za (16-22 u.), geen feestdagen	✓
106 www.106.be	Tele-Onthaal, voor al je vragen en problemen	24/24, 7/7	✓
1712 www.1712.be	Meldpunt geweld, misbruik en kindermishandeling	kantooruren	
1813 www.1813.be	De zelfmoordlijn	24/24, 7/7	✓

Minderjarigen kunnen naar de politie gaan en klacht neerleggen. Enkel voor rechtshandelingen moeten je wettelijke vertegenwoordigers (ouders of voogd) betrokken zijn.

www.tzitemzo.be

In principe moet de politie mensen zonder wettig verblijf aangeven. Dat gebeurt echter zelden wanneer je geweld gaat aangeven.

Volgens een omzendbrief uit 2013 moeten de politiezones over een referentieambtenaar voor 'discriminatie en haatmisdrijven' beschikken. Zij moeten er ondermeer voor zorgen dat politieambtenaren slachtoffers correct kunnen opvangen. Contacteer çavaria voor meer info over de referentieambtenaren.

2. EEN MISDRIJF AANGEVEN BIJ DE POLITIE

Bel voor dringende politiehulp naar 101 (of het Europees noodnummer 112). Je kan ook naar het politiekantoor van je keuze gaan. Je kan iemand vragen je te vergezellen.

Beschrijf wat je overkwam of waarvan je getuige was. Denk je dat het gebeurde uit homofobie, lesbofobie, transfobie,... zeg dit dan ook van meet af aan. Aanwijzingen zijn (scheld)woorden, plaats en tijdstip, het verloop, enz.

De politieambtenaar moet neutraal en objectief je verhaal opnemen in een proces-verbaal (PV). Lees dat goed na en vraag eventueel om het te wijzigen voor je het goedkeurt. Herinner je je achteraf nog iets, dan kan je dat laten toevoegen. Zorg dat je contactgegevens zoals je gsm-nummer opgenomen zijn. Je hebt recht op een kopie.

Als je aangifte doet, dan vraag je om strafvervolgning. Je ontvangt een attest voor je klacht met het nummer van het PV. Vraag ernaar als je het niet krijgt. Wil je niet meteen naar de politie, dan kan je later schriftelijk een klacht opsturen naar het parket. Deze klacht moet een nauwkeurige beschrijving bevatten.

Laster, eerroof en belaging vervolgt de overheid pas als er een klacht is van een (naar eigen zeggen) benadeelde. Dat heet klachtmisdrijf. Wil je de dader niet meer laten vervolgen, dan kan je dat dus ook zelf beslissen. Dat kan niet voor de meeste misdrijven: je kan hoogstens een bijkomende verklaring bij de politie afleggen. Verder beslist dan het parket (of arbeidsauditoraat) wat ze er mee doet.

HOE VERLOOPT DE STRAFPROCEDURE?

De politie stuurt je klacht naar het parket, eventueel na onderzoek (zoals getuigen verhoren).

Soms stelt de politie een vereenvoudigd proces-verbaal op. Dat wordt in een overzichtslijst bewaard bij de politie. Als er nieuwe elementen zijn (bijv. een verdachte wordt gevonden), dan maakt de politie een gewoon PV dat ze naar het parket stuurt.

Het parket spoort misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan op. Men weegt het resultaat van dat onderzoek, de elementen in het dossier en de aard van het misdrijf af. Dan neemt het parket een beslissing:

- Het dossier klasseren. Bij nieuwe elementen (bijv. een verdachte) kan het weer geopend worden.
seponeren
- De dader voorstellen een geldsom te betalen. Dit kan als de dader de fout toegeeft en je schade vergoedt. De dader moet dus instemmen.
minnelijke schikking
- Dader en slachtoffer vragen om een overeenkomst te sluiten die de schade herstelt, eventueel met maatregelen als therapie of dienstverlening. Er is wel instemming en medewerking van alle partijen nodig.
bemiddeling
- De vermoedelijke dader vervolgen voor de bevoegde rechtbank. Dat heet dagvaarding. Dit kan als het onderzoek voltooide resultaten opleverde.
dagvaarding
- Een onderzoeksrechter vragen om een gerechtelijk onderzoek te voeren. Daarna beslist het onderzoeksgerecht of de vermoedelijke dader vervolgd wordt.

Komt er een proces, dan moet de aangeklaagde verschijnen voor een strafrechtbank. Het parket geeft dan zijn standpunt over de schuld en een eventuele straf. Ook eventuele getuigen, deskundigen en de burgerlijke partij worden gehoord. De aangeklaagde is onschuldig tot het tegendeel bewezen is.

KAN IK TUSSENKOMEN IN DE PROCEDURE?

Iedereen die schade heeft geleden, kan zich burgerlijke partij stellen. Je krijgt dan extra rechten, bijvoorbeeld tijdens het gerechtelijk on-

Het parket ziet dat je klacht over homofobie gaat aan de code die de politie aan het PV toevoegt. De magistraat die jouw dossier zal behandelen, moet daar speciaal aandacht aan besteden. De straffen zijn ook zwaarder. Daarom is het belangrijk dat de politie correct registreert.

Transfobie heeft nog geen eigen code. Mogelijk wordt je klacht dan als homofobie omschreven. Laat in het PV expliciet opnemen dat het misdrijf ingegeven was door transfobie.

Een omzendbrief uit 2013 vermeldt ook herstelbemiddeling en praetoriaanse probatie als mogelijke procedures. Meer info op justitie.belgium.be.

Als je wil weten wat er achteraf met je klacht gebeurt, moet je je registreren als benadeelde persoon. Dat kan je als je schade hebt geleden, ook moreel. Je mag ook documenten (foto's, attesten, ...) toevoegen aan het dossier. In geval van seponering geeft men de reden op. Je krijgt voor de registratie een formulier wanneer je bij de politie klacht indient. Indien niet, vraag er dan naar. Of ga naar het parket.

www.advocaat.be

(met info over gratis juridisch advies)

derzoek of bij de strafbepaling. Je kan zelfs een onderzoek openen als het parket je klacht seponereert. Dit is complexe materie en er zijn veel belangen mee gemoeid. Contacteer een justitiehuis of advocaat. Of stap naar een (belangen)organisatie of overheidsinstelling zoals het Interfederaal Gelijkekansencentrum, het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen of een vakbond; zij kunnen je advies geven als je gerechtelijke stappen wil zetten en zij mogen zich ook onafhankelijk van jou burgerlijke partij stellen.

www.jeugdadvocaat.be

Wil je schadevergoeding, dan moet je je burgerlijke partij stellen.

“Het was niet ernstig. Het is misschien niet eens strafbaar.”

In een aantal politiezones bestaat een doorlopend bereikbare lijn of meldpunt voor niet-dringende meldingen. Je kan daar bijvoorbeeld overlast en bepaalde niet-straftbare feiten melden. En ook een vereenvoudigd PV heeft waarde: het parket kan dat bij de politie opvragen en krijgt maandelijkse overzichten.

Elke melding kan nuttig zijn, bijvoorbeeld voor de buurtveiligheid. Maar ook als eenzelfde dader herhaaldelijk ongewenst gedrag stelt.

“De dader is minderjarig dus dat heeft geen zin.”

Minderjarigen kunnen in principe geen misdrijf plegen (en ervoor gestraft worden), maar kunnen feiten plegen die voor een volwassene wel een misdrijf zijn. Een minderjarige verdachte kan verhoord worden. Het parket kan een waarschuwingsbrief sturen of de zaak naar de jeugdrechter sturen. Die kan maatregelen nemen (berisping, bemiddeling, gemeenschapsdienst,...). Schadevergoeding kan je bekomen via een beslag op het toekomstig loon. Heel uitzonderlijk wordt iemand vanaf 16 jaar als volwassene berecht.

“Mijn klacht wordt toch geseponereerd.”

Dat gebeurt inderdaad vaak. Het parket kan een dader soms wel weer voor eerder geseponereerde zaken vervolgen (tenzij na verjaring). En het heeft misschien weinig direct nut voor jou, maar een seponering (met verplichte motivering), brengt zaken aan het licht voor beleidsmakers.

“Ik doe geen aangifte want de politie gaat niet goed met me om.”

Ervaringen met de politie wisselen sterk. Sommige politiezones starten initiatieven waar men je gepast helpt met je aangifte. Men wil er de drempel mee verlagen voor holebi's en transgenders die onaangepaste dienstverlening of zelfs discriminatie door de politie vrezen. Heb je toch een nare ervaring, beledig dan zelf de politie niet. Contacteer de dienst intern toezicht van de lokale politiezone of de Algemene Inspectie (www.aigpol.be).

“De dader was iemand die ik niet ken. Hoe gaan ze hem vinden?”

Zelfs al wordt de dader niet gevat voor de feiten die tegen jou zijn gepleegd, dan kan dat later wel voor andere feiten gebeuren. Op basis van je beschrijving en een identificatie kan een dader zo met jouw klacht in verband gebracht worden.

3. BEMIDDELING

Bij wangedrag vertrouwen we snel op bestraffing. Maar bij bemiddeling helpt een neutrale persoon slachtoffer en dader om een vertrouwelijke dialoog aan te gaan over het wangedrag. Herstel staat centraal. Bemiddeling kan in een gesprek of met de bemiddelaar als boodschapper. Het is geen wondermiddel, maar slachtoffers (en daders!) kunnen het als betekenisvol ervaren. Zelfs al komt men niet tot een overeenstemming.

Als slachtoffer van een misdrijf kan je beroep doen op een erkend bemiddelaar. Een rechter kan ook bemiddeling aanbevelen. De wet legt de procedure en andere bepalingen vast. De bemiddelaar treedt dan niet op als rechter of advocaat, maar helpt de partijen om tot een overeenkomst te komen.

Bemiddeling kan ook los van een gerechtelijke procedure opgestart worden maar vervangt die niet.

Bemiddeling is zinvol als:

- geweten is wie de dader is;
- iedereen vrijwillig meewerkt;
- je iets wil overeenkomen, zoals financieel herstel of praktische zaken;
- of als het je kan helpen bij het verwerken.

Bemiddeling is ook mogelijk als dader en/of slachtoffer minderjarig zijn. Ben je zelf minderjarig, dan moeten je ouders of voogd akkoord gaan.

Werkt bemiddeling bij homofobie, transfobie, enz.? Hier is geen eenduidig antwoord op. Veel factoren (waaronder de beweegredenen van de dader) bepalen de slaagkansen. Bespreek dit met een bemiddelaar.

Meldpunten voor discriminatie kunnen ook bemiddelend optreden bij discriminatie.

Meer info over bemiddeling:

www.sugnome.be

Enkele bedenkingen:

- Bemiddeling moet aangepast zijn aan de specifieke kenmerken van homofobe, lesbofobe, transfobe,... houdingen.
- Er moeten voldoende garanties zijn dat de dader je niet kan intimideren.
- De bedoelingen van de dader(s) bepalen mee de slaagkans. De bemiddelaar kan dit op voorhand bevragen.
- Overweeg de mogelijkheid om andere holebi's of transgenders te laten deelnemen aan de bemiddeling. Samen met jou of in de plaats van jezelf.

4. ANDERE MOGELIJKHEDEN

MELDPUNT VOOR DISCRIMINATIE

Elke Vlaamse centrumstad heeft een meldpunt voor discriminatie. Een meldpunt luistert en zoekt mee naar een oplossing. Discreet, in vertrouwen en in overleg. Ook bij pesterijen en geweld. De meldpunten zijn een onderdeel van het Interfederaal Gelijkekansencentrum in Brussel. Het behandelt discriminatieklachten omwille van seksuele oriëntatie.

Daarnaast is ook het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen een meldpunt. Het behandelt discriminatieklachten omwille van geslacht(sverandering), genderidentiteit en genderexpressie (behalve voor Vlaamse bevoegdheden*).

Een meldpunt zal eerst via bemiddeling naar oplossingen zoeken. Lukt dit niet, dan kunnen zij je nog altijd ondersteunen bij een procedure voor de rechtbank. In sommige gevallen kan het Interfederaal Gelijkekansencentrum of het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen ook zelf een procedure opstarten, naast die van jou. Als je niet weet waar je terecht moet, contacteer dan de Halebifoon of het Transgender Infopunt (TIP).

* De Vlaamse overheid duidde in haar regeerakkoord de Vlaamse Ombudsdienst aan om deze leemte in de toekomst op te vullen.

Zo gauw deze werking operationeel is, lees je dat op de website van çavaria.

BURGERLIJKE RECHTBANK

Burgerlijke geschillen zijn strafrechtelijk niet vervolgbaar (in tegenstelling tot misdrijven). De procedure voor een burgerlijke rechtbank is helemaal anders. Ze is bijvoorbeeld niet gericht op het straffen van de dader maar op het vergoeden van de geleden schade. Een vrederechter behandelt kleine geschillen, een burgerlijke rechtbank de grotere. Een rechter kan bevelen om het gedrag te stoppen, of een schadevergoeding toeekennen.

Voorbeeld

- *Discriminatie, bijv. iemand wil niet verhuren aan lesbische koppels (opgelet: discriminatie op basis van geslacht en discriminatie door een ambtenaar of openbaar officier, zoals agenten, zijn wel misdrijven).*

Via een deurwaarder kan je een tegenpartij een dagvaarding sturen. Dat is een officiële oproep om voor de (vrede)rechter te verschijnen. Daarnaast kan je ook bij dit soort zaken een beroep doen op een bemiddelaar.

5. HERSTELLEN

NAAR DE ARTS OF HET ZIEKENHUIS

Bel voor medische spoedgevallen steeds 112. Verblijf je niet wettig in België, dan heb je ook recht op dringende medische hulp. Normaal moet je dan eerst naar het OCMW. In nood kan je wel naar de spoeddienst of dokter. Daar moet je geen angst hebben om aangegeven te worden. Bewaar alle officiële documenten!

Soms moet een arts je verwondingen vaststellen als bewijs. Een medisch attest is vereist als je je verzekering wil aanspreken. Vraag ernaar. Vind je het niet veilig om het zelf te bewaren, vraag de arts dan om het attest in bewaring te nemen.

Ben je in orde met de ziekteverzekering, dan krijg je (een deel van) de medische kosten terugbetaald.

Bij discriminatie kan je naar een meldpunt voor discriminatie. Zij zullen in de eerste plaats proberen om via dialoog en bemiddeling tot een oplossing te komen. Lukt dit niet, dan kunnen zij je ondersteunen als je een burgerlijke procedure wil opstarten bij de bevoegde rechtbank. In sommige gevallen kan het Interfederaal Gelijkekansencentrum of het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen ook zelf een procedure opstarten, naast die van jou.

Een voorbeeld van een medisch attest kan je vinden op

health.belgium.be

(zoek op 'medisch attest IFG').

Geef je op als benadeelde persoon wanneer je klacht neerlegt!

(zie pagina 52)

SCHADEVERGOEDING

Als je als slachtoffer van een misdrijf een schadevergoeding wilt, kan je je tijdens de strafprocedure burgerlijke partij stellen. Je kan ook iemand (laten) dagvaarden voor een burgerlijke rechtbank.

Is er sprake van opzettelijk geweld en is de dader onbekend? Of kan je om andere redenen geen schadevergoeding krijgen? Bijvoorbeeld omdat je zaak werd geseponeerd? Dan kan je beroep doen op de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke geweldsdaden.

Je krijgt er geen volledige schadevergoeding, maar wel een bepaalde tegemoetkoming. Je kosten moeten dan wel een bepaald bedrag overstijgen. Je kan diverse kosten aangeven (medische kosten, morele schade, inkomensverlies, procedurekosten, materiële kosten, ...). Je kan er ook noodhulp krijgen als bijvoorbeeld je medische kosten te hoog dreigen te worden.

VERZEKERINGEN

In een aantal gevallen kan je beroep doen op je verzekeringen.

- Kan er een dader aansprakelijk gesteld worden, dan kan je je kosten terugvorderen via de waarborg rechtsbijstand van je familiale verzekering.
- Werd je met geweld bestolen, dan kan je waarborg diefstal van je brandverzekering tussenkomen. Je kosten moeten dan een bepaald bedrag overstijgen. Je moet dan wel eerst aangifte doen bij de politie.
- De verplichte verzekering tegen arbeidsongevallen kan je aanspreken als je slachtoffer werd van geweld tijdens het werk of op weg van of naar het werk.
- Een hospitalisatieverzekering en lichamelijke ongevallenverzekering kan tussenkomen als je ziekteverzekering niet volstaat voor je medische kosten.

Als je een hospitalisatieverzekering aanvraagt, moet je een medische vragenlijst invullen. Leef je met hiv, dan zal je dat moeten vermelden. Mogelijk moet je een hogere premie betalen of word je uitgesloten.

Ook transgenders rapporteren problemen bij het afsluiten van dergelijke verzekeringen. Bovendien worden beschadigde pruiken (of niet-medische prothesen) door zo'n verzekering niet gedekt.

Meer informatie over verzekeringen voor mensen met hiv kan je vinden op levenmethiv.be (zie 'dagelijks leven') van Sensoa.

Vermoed je discriminatie, vraag dan advies aan een meldpunt voor discriminatie (zie pagina 55).

6. OMGAAN MET MINDERHEIDSSTRESS EN TRAUMA

Als holebi of transgender behoor je tot een minderheid. Waarschijnlijk ervaar je dit niet (meer) doorlopend als een last en heb je wel grotere zorgen. Toch kan het lastig worden. Bijvoorbeeld wanneer je te maken hebt (of had) met een omgeving die je minderwaardig doet voelen. Of wanneer je negatieve verhalen hoort via de media of via kennissen. Dat geeft spanning. Je lijkt gereduceerd tot één deel van je identiteit, je voelt je kwetsbaar, of je bent overmatig alert voor negatieve ervaringen.

Worstel je om jezelf te accepteren, dan ben je hier gevoelig aan. Zelfacceptatie en sociale steun helpen je om de spanning te verminderen.

Iedereen heeft eigen manieren om hier mee om te gaan, zoals:

- een discussie aangaan of uitleg geven;
- humor gebruiken;
- dingen niet persoonlijk nemen;
- ervaringen van zich afschrijven of delen;
- verdriet, boosheid of frustratie meteen weer loslaten;
- proberen om niet te piekeren;
- proberen om niet voortdurend de afwijzing te zien;
- afstand nemen van familie of kennissen;
- vermijden om herkend of ontdekt te worden.

Het is steeds aan jou om te kiezen of je je seksuele oriëntatie of je genderidentiteit wil bekendmaken aan anderen ('uit de kast komen'). Het doet deugd om jezelf te kunnen zijn, maar het maakt ook het risico op discriminatie en geweld groter. Kies je voor de veiligere optie en bewaar je je geheim, dan kan dat tot impliciete discriminatie en verminderd welzijn leiden.

HET VERWERKINGSPROCES

Verwerken wil zeggen dat je gevoelens als vertrouwen, controle en veiligheid herstelt. Op je eigen unieke manier. Verwerken is een gezond evenwicht tussen vermijden en herbeleven. Door deze af te wisselen kan je ervaringen begrijpen en plaatsen, maar ook op adem komen.

Wat kan je voelen?

- Angst of onveiligheid: straten vermijden, niet (meer) uit de kast komen, verlatingsangst.
- Machteloosheid of hulpeloosheid: niet weten hoe iemand je kan helpen, verminderd zelfvertrouwen.
- Kwaadheid: onrechtvaardigheidsgevoel, boos op de dader en waar die symbool voor staat.
- Schuldgevoel: omdat je anders had willen reageren of omdat je denkt dat je het zelf gezocht hebt.
- Schaamte: over je eigen reacties of omdat je 'anders' bent.
- Verdriet en neerslachtigheid: teleurgesteld zijn, je alleen op de wereld voelen.
- Verdoving: moeite met het dagelijkse leven, jezelf afsluiten.
- Anders naar het leven kijken: vertrouwen verliezen, geen zekerheid meer in je leven.
- Spanning en rusteloosheid: moeilijk slapen of ontspannen, irritatie voelen.
- Concentratie- en geheugenproblemen: vergeetachtig zijn, verward op school of op het werk.
- Lichaamsreacties: maagpijn, beverig, hoofdpijn, snel ziek.

De politie verwijst je door naar hun (gratis) dienst voor slachtofferzorg. Die heeft gespecialiseerd personeel en helpt je de eerste dagen. Deze dienst kan je wegwijs maken en je psychologische steun geven. Heb je meer hulp nodig, dan verwijst men je door.

Je kan ook de dienst slachtofferhulp van een Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) in je buurt contacteren. Je hoeft niet eerst langs de politie te gaan. Je kan wel door de politie, of zelfs het ziekenhuis, naar hen doorverwezen worden. De dienst helpt je in de eerste plaats om je ervaringen te verwerken. Indien nodig, volgen zij je gedurende een langere tijd op. Bijvoorbeeld zolang er een rechtszaak loopt, waardoor je verwerkingsproces aansleept.

Soms blijft wat je overkwam je hele leven beheersen. Het kost je dan de grootste moeite om je leven in te richten zoals je dat graag wil. Je kan je door je huisarts of CAW laten doorverwijzen naar een psychotherapeut of een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG). De dienstverlening van een CGG is gratis maar er kunnen wachttijden zijn. In sommige gevallen geeft je ziekenfonds financiële steun voor je therapie.

STEUN, ERKENNING EN ZINGEVING

Misschien heb je behoefte aan steun en erkenning voor wat je is overkomen. Je wil je verhaal misschien delen. Misschien wil je bevestiging dat je in je recht stond, dat wat je overkwam, je schuld niet was. Het kan dan helpen als je mensen ontmoet die hetzelfde meemaakten.

Soms zoeken mensen steun in religie. Er zijn holebi's en transgenders die hun seksuele of genderidentiteit een plaats geven in hun religieuze beleving en er voor zichzelf positieve betekenis uit halen, hoewel ze afwijzing kunnen ervaren in sommige religieuze kringen.

In Vlaanderen en Brussel zijn meer dan 130 verenigingen voor holebi's en transgenders actief. Sommigen organiseren protestacties tegen geweld, helpen het beleid te veranderen, gaan getuigen in scholen, enz. Je kan er terecht als lid of als vrijwilliger.

Je verhaal delen met de media kan deugd doen, bijvoorbeeld om je verantwoordiging te uiten. Er zijn ook nadelen. Je kan herkend worden, zelfs als je een anonieme getuigenis bracht. Of je verhaal wordt sensationeler gebracht dan je wil.

Op 20 november herdenken we de slachtoffers van transfobie. Het is dan de International Transgender Day of Remembrance.

Als je het (even) niet meer ziet zitten...

Misschien voel je je niet zo sterk, of heb je weinig steun van anderen. Dan kunnen discriminatie, pesterijen en geweld je heel kwetsbaar doen voelen. Sommige holebi's en transgenders krijgen depressieve gedachten nadat ze zoiets meemaakten. Daarin ben je niet alleen.

Praten kan helpen

Zit je met depressieve gedachten of denk je aan zelfdoding, dan is het belangrijk om steun te zoeken, bijvoorbeeld bij familie en vrienden. Of bij professionele hulpverleners, want het is geen schande om naar een psycholoog te gaan. Wees open en eerlijk en probeer je niet anders voor te doen.

Meer tips kan je vinden op:

www.zelfmoord1813.be

Je kan ook anoniem en gratis contact opnemen met Zelfmoordlijn 1813, het noodnummer dat je dag en nacht kunt bellen, 7 dagen op 7, om te praten over je zelfdodingsgedachten.

Worstel je zelf met zelfdodingsgedachten? Aarzel dan niet om hulp te vragen.

zelfmoord1813.be
voor info en hulp

1813
zelfmoord

www.transgenderinfo.be

0800 99 533
HOLEBIFOON.BE
vragen@holebifoon.be

Regionale en lokale informatie

We laten je graag kennismaken met enkele regionale en lokale initiatieven die inspelen op de noden van slachtoffers van holebifoon en transfoon geweld. Deze lijst is verre van compleet, maar toont dat op verschillende plaatsen de lokale besturen, politie en het middenveld de problematiek actief aanpakken. Verderop maken we je wegwijs op de sociale kaart, waar we de focus leggen op de Vlaamse centrumsteden en Brussel. Actuele informatie kan je vinden op www.cavaria.be.

1. MAAK KENNIS MET...

HET ROZE HUIS – ANTWERPEN

Af en toe nemen slachtoffers van homofoon en transfoon geweld contact op met Het Roze Huis – cavaria Antwerpen. Een aantal verhalen haalden ook de media. Maar het zijn vooral de cijfers uit recente onderzoeken naar homofoon en transfoon geweld die de omvang van het probleem kunnen schetsen. De Stad Antwerpen en Het Roze Huis ondernemen acties om een antwoord te bieden op een voornamelijk verborgen fenomeen.

Behalve sensibiliseringscampagnes en -acties organiseerde Het Roze Huis al infosessies samen met het Interfederaal Gelijkekansencentrum en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen over het melden van discriminatie en geweld. Ook werden er al verscheidene weerbaar-

heidstrainingen gegeven. Het Roze Huis werkt aan goede en rechtstreekse contacten met de lokale politie om zo een vinger aan de pols te houden. Ook de Stad Antwerpen doet een duit in het zakje. Zo deed ze al een bevraging over de veiligheid van holebi's in de stad en hun wijk.

De komende jaren zal er in Antwerpen vooral ingezet worden op weerbaarheidstrainingen, op sensibilisering en op opleidingen voor de politie.

Meer info

www.hetrozehuis.be

www.antwerpen.be (zoekterm 'holebi' of 'transgender')

REGENBOOGHUIS - BRUSSEL

Sinds enkele jaren organiseren het Regenbooghuis Brussel en het Interfederaal Gelijkekansencentrum een vorming over homo-, lesbo- en transfobie voor eerstelijns politieagenten. Ook andere organisaties zijn erbij betrokken, zoals Genres Pluriels en de Rainbowcops. Het doel van de vorming is ten eerste informatie te geven over holebi's en transgenders in Brussel: wat betekent LGBTQI?

Waar bevinden zich in Brussel de uitgaanswijken en de verenigingen? Welke problemen kunnen zij ondervinden? De agenten krijgen ook informatie over het wettelijk kader. Hoe zit de antidiscriminatiewet in elkaar, welke

discriminatiegronden bestaan er, en hoe moet een agent handelen wanneer tijdens het opmaken van een PV blijkt dat het om een homo-, lesbo- of transfoob incident gaat?

Tijdens het meest interactieve deel van de vorming tonen acteurs hoe agenten best wel of niet reageren op slachtoffers van geweld. Ze brengen diverse situaties in beeld: de persoonlijke beleving van een slachtoffer, de agent die een PV opneemt, de omgang met een transgenderpersoon,... Telkens tonen de acteurs hoe het niet moet, waarna de groep aanwijzingen geeft om de situatie beter aan te pakken. Deze methodiek werkt

motiverend voor de discussies en levert inzicht op over concrete situaties.

Samen met de presentatie van enkele goede praktijkvoorbeelden binnen de politie en een voorstelling van de Rainbowcops, bieden deze vormingsdagen heel wat inzicht. Alles speelt zich af in twee talen, in het Regenbooghuis in hartje Brussel. In dit Regenbooghuis is iedereen welkom om informatie te verkrijgen, ook wanneer iemand slachtoffer werd van een homo-, lesbo- of transfoob incident. Je kan er ook psychosociale begeleiding krijgen.

BOYSPROJECT EN GHAPRO – ANTWERPEN

Wie seks tegen betaling heeft, kan in Antwerpen terecht bij Boysproject en Ghapro. Deze organisaties bieden hulpverlening en medische opvolging. Boysproject en Ghapro trekken aan de alarmbel. Transgender sekswerkers, in Antwerpen een relatief grote en opvallende groep, zijn vaak slachtoffer van geweld en discriminatie. Ze dragen in de samenleving een dubbel stigma, ze zijn sekswerker én transgender. Dat heel wat transgender sekswerkers in Antwerpen van vreemde herkomst zijn, maakt hun positie extra kwetsbaar.

De groep laat zich niet zomaar onder één noemer vatten. Voor sekswerkers is 'transgender' eerder een vreemd en theoretisch begrip. Ze noemen zichzelf shemale, transseksueel, of travestiet. Of gewoon man of vrouw.

Shemales in de prostitutie dragen hun identiteit meestal zichtbaar uit: ze tonen de kenmerken van beide seksen en trekken hiermee hun klanten aan. Travestieten gaan door het dagelijks leven als man, ze hebben een mannenlichaam, maar werken als vrouw. Sommigen ondergaan enkel voor het sekswerk een metamorfose, en dompelen

zich dan onder in de andere sekse. Je zou kunnen zeggen dat ze een 'beroeps-trans-identiteit' hebben. Mannen of vrouwen die volledig de keuze maken voor het andere geslacht, ook lichamelijk, willen hier uiterlijk optimaal bij aansluiten. Zelfs als sekswerker zijn ze niet altijd zichtbaar transgender, noch voor klanten, noch voor de hulpverlening.

In de prostitutie, waar iedereen screent en gescreend wordt op uiterlijk, is die zichtbaarheid bepalend. Sekswerkers bewegen zich in een harde wereld, waar klanten onder invloed zich niet altijd onder controle hebben, waar de concurrentie hard is en het wederzijds respect soms ver te zoeken. In die context richten frustraties zich snel naar diegenen die het meest afwijken van het gewone. Een voorbijganger die zich beledigd voelt wanneer een shemale lonkt, een jaloerse collega die minder succes heeft dan de transseksueel tegenover haar, een misnoegde klant achter de computer... De drempel is laag om zich kwetsend en agressief te gedragen tegenover transgenders, scheldwoorden zijn snel gevonden.

"Ik werk als travestiet via een website, maar voel me onveilig in dit werk. Regelmatig kom ik fake klanten tegen. Er zijn mensen die ons opzoeken via het internet met slechte bedoelingen. Ik ben al twee keer overvallen. Ik heb andere werkmethoden aangenomen om geweld te voorkomen, maar je weet nooit wie je binnenlaat." (E)

"Toen ik nog in de ramen werkte waren er soms trans-fobe uitspraken van de vrouwelijk sekswerkers. In het algemeen is er veel competitie en jaloezie in de prostitutiewereld, niet enkel tussen vrouwen en transgenders, maar helaas ook tussen transgenders onderling. Er is weinig solidariteit in het algemeen, en dat is een groot probleem. (M)"

Representatieve cijfers over geweld op transgender sekswerkers zijn er niet, maar zij die met de hulpverlening praten, getuigen over frequente beledigingen en agressie. Bij Boysproject kunnen mannelijke en transgender sekswerkers terecht voor psychosociale en medische begeleiding. Boysproject heeft ook een groepswerking waar sekswerkers workshops volgen (bijv. zelfverdediging, omgaan met discriminatie, soa's, ...) of gewoon samen tot rust komen. Tijdens de groepswerking delen sekswerkers verhalen en waarschuwen ze elkaar als dat nodig is.

"Ik word minstens een paar keer per week uitgelachen en nagewezen op straat. Ik voel me daar natuurlijk slecht over maar probeer het meestal te negeren. Eén keer heb ik moeten vechten om me te verdedigen.(M)"

"Ik heb me verschillende keren fysiek moeten verdedigen tegen agressie. (...) Ik ben ondertussen al bijna vier jaar gestopt met sekswerk. Ik wilde vooral een andere richting uit met mijn leven, maar het geweld en de intimidatie waren zeker ook redenen om ermee te stoppen.(N)"

Ghapro vzw heeft haar locatie in het Antwerpse schipperskwartier. Bij Ghapro kunnen vrouwelijke, mannelijke en transgender sekswerkers terecht voor gezondheidszorg, hulpverlening of gewoon voor een luisterend oor. Ghapro adviseert transgenders om zich zichtbaar te outen als ze aan het werk zijn. Nog kwetsbaarder is de persoon immers wanneer een klant te laat opmerkt wie hij voor zich heeft.

"Ik werd thuis fysiek bedreigd door een klant. Ik ben toen lawaai beginnen maken en beginnen roepen. De klant schrok en is toen gaan lopen. (M)"

"Ik maak de klant duidelijk dat ik shemale ben. In mijn raam hangt een affiche van een shemale. Als ik oogcontact heb met een klant, wijs ik ook even naar de affiche. Zo weet de klant op voorhand voor wie hij kiest." (C)

Ook Ghapro maakt zich zorgen om de aanhoudende agressie tegenover transgender sekswerkers. Al zijn het vaak sterke en veerkrachtige personen, gehard door niet aflatende discriminatie, die hebben geleerd om permanent op hun hoede te zijn. Ze staan stevig in hun schoenen en dat is nodig. Kenmerkend zijn de verhalen van de Spaanstalige transgenders. Ze zijn Zuid-Amerika ontvlucht omwille van de discriminatie, ervaren dat in Europa de drempels naar de reguliere arbeidsmarkt te hoog zijn, en komen uiteindelijk in Antwerpen terecht om via de prostitutie te overleven.

“Toen ik nog in Ecuador was, werkte ik als kapster en styliste. Daarmee had ik het respect van de mensen, veel meer dan hier als sekswerker. Maar de arbeidsmarkt hier kan heel streng zijn voor mensen van andere origine” (F)

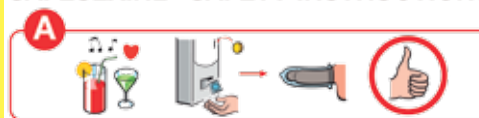
Zowel Boysproject als Ghapro ervaren dat naar de politie stappen naar aanleiding van transfoob geweld voor transgender sekswerkers geen evidentie is. Er leven heel wat vooroordelen ten aanzien van de politie, al dan niet meege-reisd vanuit het thuisland.

“Ik denk niet dat de politie veel kan doen. Ik ben zelf niet geneigd om naar de politie te stappen omdat ik denk dat het weinig resultaat zal opleveren.”(M)

“Ik werd ooit opgepakt door de politie toen ik buiten stond na een slechte ervaring met een klant. Ze hebben me toen uitgelachen.”(M)

“Ik heb klacht ingediend bij de politie. Al weet ik niet of ze er veel mee gedaan hebben.” (E)

SAFESEX.NL SAFETY-INSTRUCTIONS

Boysproject is een organisatie voor mannelijke en transgender sekswerkers.

Meer info

www.boysproject.be
www.info4escorts.be

Ghapro is er voor vrouwelijke, mannelijke en transgender sekswerkers.

Meer info

www.ghapro.be
www.infosexwork.be

NETWERK DIVERSITEIT, LOKALE POLITIE ANTWERPEN

De lokale politie van Antwerpen liep tijdens de laatste Antwerp Pride in uniform met de optocht mee. Hiermee wil de politie het signaal geven dat ze er ook voor holebi's en transgenders is. We vroegen uitleg aan het netwerk diversiteit van de Antwerpse politie.

Wat is de reden dat jullie dergelijke acties ondernemen?

"Een deel van de LGBT-gemeenschap heeft nog een zeker wantrouwen naar de politie. We willen door onze zichtbare aanwezigheid in de Antwerp Pride het vertrouwen in de politie vergroten. Er bestaat nog een groot **dark number** van aangiften rond bijvoorbeeld haatmisdrijven. Wij willen deze slachtoffers wel over de streep trekken om aangifte te doen, zodat we het probleem adequaat kunnen aanpakken. We kunnen dit onder meer door te tonen dat er verschillende mensen uit de LGBT-gemeenschap bij ons werkzaam zijn en dat elke politiemans of -vrouw (LGBT of niet) oog heeft voor dit probleem. Achterliggend zijn er verschillende interne maatregelen genomen, bijvoorbeeld een checklist rond de aangifte van haatmisdrijven, een dienstnota en een opleiding diversiteit van 5 dagen die elke medewerker verplicht moet volgen, ..."

Hoe verzekert het netwerk diversiteit, los van campagnes, dat transgenders en holebi's correct behandeld worden door de politie?

"Zoals gezegd is er een vorming diversiteit voor elke politiedeskmedewerker. Hierin leert de medewerker omgaan met 'verschil' en worden bepaalde vooroordelen bespreekbaar gemaakt. We werken intern onder meer met een 'buddy-systeem' waarbij de politiedeskmedewerker beroep kan doen op het netwerk diversiteit. Dit netwerk bestaat uit operationele politiemensen die vertrouwd zijn met de materie en de collega met raad en daad kunnen bijstaan. Er bestaan specifieke interne richtlijnen m.b.t. transgenders (bijvoorbeeld rond fouilleren)."

Wat als mensen geweld niet willen melden? Bijvoorbeeld omdat het volgens hen niet veel voorstelt of de dader onbekend is? Heeft het dan zin om naar de politie te gaan?

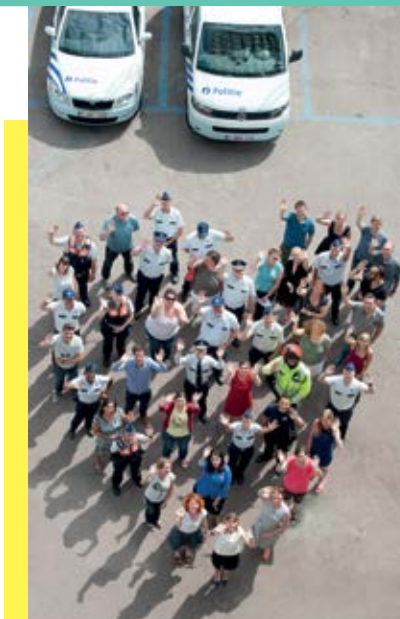
"Ja! Als aangiften niet bij ons geraken, kunnen wij ons nergens op baseren. Aan de hand van cijfers kunnen wij een realistisch beeld krijgen van de situatie in de stad Antwerpen en specifieke problemen beter aanpakken. Melding kan via de Blauwe Lijn 0800 123 12 voor niet dringende politiehulp (of twijfelgevallen) en via 101 voor dringende politiehulp. De Blauwe Lijn kan een melding steeds opschalen naar een dringende interventie. De stad Antwerpen investeerde in camera's. Als de oproep ons snel bereikt, kunnen wij vanuit de commandokamer mogelijks de feiten filmen en onze ploegen beter aansturen."

Waar moeten mensen aan denken vanaf het eerste contact via het noodnummer?

"Wat waarschijnlijk logisch klinkt, maar vaak vergeten wordt in een stressmoment zijn de W-vragen: wie, wat, waar, wanneer, waarom, waarmee, ... Probeer rustig te blijven, de **call taker** zal je gerichte vragen stellen. Indien er een duidelijk homofoob motief is: dadelijk de feiten benoemen. Zeg het gewoon in je eigen woorden, zonder de feiten te verbloemen. Het maakt het voor de politie veel makkelijker om dadelijk over specifieke info te beschikken, in plaats van dat dit pas later ter sprake komt. Op deze manier kan men reeds vanaf het begin van de interventie letten op de juiste elementen voor een eventueel gerechtelijk dossier."

Zijn mensen die cruisen gemakkelijkere slachtoffers? Als ze geweld meemaken, durven ze soms niet naar de politie. Is dat terecht? Moeten ze vrezen dat hun gedrag aan het licht komt?

“Cruisingplaatsen zijn voor potentiële daders van feiten interessant, net om deze reden. Daders houden er rekening mee dat slachtoffers toch niet naar de politie durven stappen, of dat de politie weinig waarde hecht aan de aangifte. Doorbreek dit! Bel voor dringende interventie onmiddellijk 101 of bel de Blauwe Lijn voor niet dringende zaken. De **call taker** zal een patrouille ter plaatse sturen indien nodig, of doorverwijzen naar een bureel voor aangifte. Onze medewerkers zijn vertrouwd met de materie, wij weten ook wat er zich daar afspeelt. Dit maakt het voor ons niet steeds makkelijk, in sommige gevallen gaat het immers om strafbare feiten zoals schending van de openbare zeden of prostitutie. In de meeste van deze gevallen gaat echter de rol van het slachtoffer primeren. Wij kunnen garanderen dat elke aangifte met de nodige discretie en professionaliteit wordt genoteerd.”

Meer info

Slachtoffers kunnen via het algemene nummer of tijdens een aangifte vragen voor ondersteuning door het netwerk.

LOKAAL MELDPUNT DISCRIMINATIE - GENT

In elke Vlaamse centrumstad is er een lokaal meldpunt voor discriminatie. Het hoofdkwartier van deze meldpunten is het Interfederaal Gelijkekansencentrum in Brussel. Maar wat doet een lokaal meldpunt voor discriminatie eigenlijk? En kan je er ook als slachtoffer van geweld terecht? We vroegen uitleg aan het lokale meldpunt van Gent.

Kan je een voorbeeld geven van hoe discriminatie door het meldpunt aangepakt wordt?

“Wie mogelijke discriminatie wil melden, kan terecht bij het Interfederaal Gelijkekansencentrum in Brussel of bij de lokale meldpunten in Vlaanderen. We luisteren naar je verzoek en bespreken wat er moet gebeuren. Het eerste contact kan mondeling (telefonisch, via de bezoekerspermanentie of na afspraak) of schriftelijk (via post, internet of e-mail) gebeuren. Als je vraag over een concrete situatie

gaat (je wil bijvoorbeeld weten of de antidiscriminatie-wetgeving van toepassing is, welke stappen je kan ondernemen, welke beroepsprocedures mogelijk zijn, of wat je rechten zijn) dan geeft het meldpunt advies op maat. Het meldpunt onderzoekt samen met jou wat haalbaar is. We peilen naar je precieze verwachtingen: met welke oplossing zou je tevreden zijn? Het meldpunt neemt vervolgens contact op met de persoon of de organisatie tegen wie de melding is gericht, om

zijn of haar standpunt, toelichting en motivatie te kennen. Net zoals bij de melder wordt er, om na te gaan of het dossier gegrond is, rekening gehouden met alle bewijselementen en gegevens die dat standpunt verduidelijken. Het meldpunt doet dat alleen met jouw akkoord. We trachten de meldingen eerst door bemiddeling op te lossen. Indien die mogelijkheid ontbreekt of als bemiddeling niet (langer) mogelijk is, dan kan je ondersteuning krijgen om een klacht in te dienen. Onze rol is essentieel. Want vaak komen slachtoffers pas door onze interventie tot het indienen van een klacht.

Er zijn dus meerdere oplossingen mogelijk. We geven uitdrukkelijk de voorkeur aan de minnelijke regeling van geschillen. We kunnen de partijen ook begeleiden naar een externe bemiddelingsdienst. Als meldpunt kunnen we de partij tegen wie de melding is gericht informeren over de toepasselijke wetgeving, en – indien nodig – waarschuwen voor mogelijke gerechtelijke gevolgen.

Soms zullen we gerechtelijke stappen initiëren of ons in een procedure voegen. Het aantal gevallen waarin dat gebeurt, blijft wel beperkt. We oordelen in alle onafhankelijkheid over de opportuniteit om in rechte op te treden. Is er een slachtoffer, dan zullen we alleen met diens schriftelijke akkoord in rechte optreden. Is er geen geïdentificeerd individueel slachtoffer, dan kunnen we op eigen initiatief optreden.

Wanneer we in rechte optreden, gebeurt dat altijd in eigen naam en niet in naam of voor rekening van het slachtoffer. Het slachtoffer stelt dus een eigen specifieke vordering, met ons aan zijn of haar zijde. In principe kiezen we een andere advocaat dan die van het slachtoffer.”

Kan je bij een meldpunt discriminatie ook terecht om geweld te melden? Hoe doe je dat? Wat is jullie rol en die van de politie?

“Ja dat kan. Je kan melding maken van haatboodschappen

of haatmisdrijven. Ook haatboodschappen op internet horen daar bij. Je hebt er baat bij zo snel mogelijk klacht in te dienen op het politiecommissariaat in je buurt of in de omgeving van de plaats waar de feiten zich afspeelden, zodat de politie over exacte informatie beschikt omtrent onder andere: het tijdstip, de plaats, de beschrijving van de verdachte en over eventuele schade die je leed. Als je niet meteen klacht durft in te dienen, kun je eerst ons contacteren. Wij kunnen je dan verder informeren over je rechten en ervoor zorgen dat je bij de politie in alle discretie ontvangen kunt worden. We kunnen je ook in contact brengen met de dienst slachtofferonthaal.”

Kan een getuige van homofob geweld ook bij het meldpunt terecht?

“Iedereen kan bij het meldpunt terecht. Zowel personen die rechtsreeks met discriminatie te maken krijgen als getuigen. Ook indien je niet over geldige verblijfspapieren beschikt. We respecteren je privéleven en garanderen dat alle informatie die wij krijgen, wordt behandeld volgens de wettelijke bepalingen ter bescherming van het privéleven met inbegrip van het recht op inzage en op verbetering.”

De Stad Gent profileert zich als een diverse stad waar iedereen zich thuis voelt en veilig is. Hoe werkt het meldpunt daar aan mee?

“De meldpunten houden zich allereerst bezig met het behandelen en registreren van discriminatiemeldingen. Maar we organiseren ook preventieve acties samen met lokale partners, doen aan voorlichting en beïnvloeden het (lokale) beleid. Dat deden we in 2014 bijvoorbeeld tijdens de ‘Meld Het’-avond in Gent en in andere steden. Die sensibiliseringsactie wil holebi’s aanzetten om homofobe discriminatie, pesterijen of agressies waarvan zij het slachtoffer zijn te melden. We werken ook als actieve partner mee aan de uitvoering van de Gentse regenboogverklaring. De acties hierin zullen allemaal gericht zijn op het vergroten van de aanvaarding van holebi’s in Gent. Om dit na te

streven moet gewerkt worden via vele domeinen en naar vele doelgroepen toe. De denktank bestaat dus uit zeer verscheidene partners, zowel interne stadsdiensten als betrokken organisaties uit het middenveld en het meldpunt.”

Contact

Keizer Karelstraat 1, 9000 Gent
09 268 21 68

Contactgegevens van de andere lokale meldpunten kan je verderop vinden. Werd je slachtoffer omwille van je geslacht, je geslachtsverandering, je genderidentiteit of je genderexpressie, dan zullen de lokale meldpunten je doorverwijzen. Meer info hierover kan je eerder in de brochure vinden.

MELDPUNT HOMO- EN TRANSFOBIE VAN DE LOKALE POLITIE VAN GENT

Werd je in Gent het slachtoffer van een homofoob of transfoob misdrijf, maar heb je niet heel dringend politiehulp nodig? Weet je nog niet of je aangifte wil doen en wil je daar met iemand over praten? Dan kan je terecht bij het meldpunt homo- en transfbie van de Gentse lokale politie. Ook als getuige. We stelden enkele vragen aan het meldpunt.

Voor welke zaken kan men bij het meldpunt terecht?

“Alleen voor niet dringende feiten, of voor zaken waarvoor men anders niet zo vaak naar de politie stapt, bijvoorbeeld beledigingen of lichte slagen. Bij het meldpunt krijg je tijd om te overwegen of je aangifte wil doen. Je behoudt zelf de regie. Als je bij ons een melding doet, leidt dat niet automatisch tot een officiële klachtneerlegging. We beantwoorden dan ook anonieme meldingen.”

Wat als je tijdens het weekend in Gent homo- of transfbie meemaakt en de politie nodig hebt?

“Wie graag snel de politie ter plaatse heeft, belt het nummer 101. In het weekend, 's nachts en op feestdagen is het meldpunt niet open. Als een aangifte niet kan wachten, ga je dan best naar een commissariaat. Maar ook in zo'n geval kan je nadien nog naar het meldpunt met je PV nummer. Als je begeleiding wil, bijvoorbeeld, of als je het gevoel hebt dat je verhoor niet goed liep.”

“Maar als je buiten Gent woont, dan zal je PV worden overgemaakt aan de politiezone van je woonplaats. Het meldpunt is er in eerste instantie voor wie in onze zone woont.”

Is het meldpunt zoveel anders dan het onthaal van een commissariaat?

“Het meldpunt is verbonden aan de dienst slachtofferbegeleiding. Bij deze dienst zitten psychologen en maatschappelijk assistenten die gespecialiseerd zijn in het opvangen van slachtoffers van misdrijven. Ons meldpunt kan met de menselijke kant van de zaak bezig zijn en heeft kennis over de specifieke leefwereld van holebi's en transgenders. Anderzijds zijn we ook geen psychotherapeutische dienst. Wie bijvoorbeeld een trauma moet verwerken, zullen we in contact brengen met een CAW voor langdurige begeleiding. Bij ons draait het nog steeds om de politionele hulp.”

Contact

homo-transfbie@politie.gent.be
09 266 67 56 (maandag t.e.m. vrijdag, exclusief feestdagen
– van 8.30 tot 17 uur)

2. WAAR KAN JE HULP VINDEN

Na geweldervaringen heb je misschien extra behoefte om in een veilige en serene omgeving andere holebi's en transgenders te ontmoeten. Er zijn in elke Vlaamse provincie en in Brussel organisaties actief.

*Overzicht en kalender van de verenigingen:
zie www.cavaria.be/verenigingen*

Interfederaal Gelijkekansencentrum

Koningsstraat 138, 1000 Brussel
0800 12 800

Meer info: zie www.meld-het.be

Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen

Ernest Blerotstraat 1, 1070 Brussel
0800 12 800

Meer info: zie igvm-iefh.belgium.be

ANTWERPEN

Het Roze Huis - çavaria Antwerpen

Het Roze Huis - çavaria Antwerpen is een ontmoetingsplaats en hét informatiepunt voor holebi's en transgenders in de stad en provincie Antwerpen. Het Roze Huis bevindt zich aan de Draakplaats in de Antwerpse Zurenborgwijk. In dat pand vind je Café Den Draak, verschillende multifunctionele lokalen, de bibliotheek en het secretariaat van Het Roze Huis. Het Roze Huis overkoepelt meer dan dertig aangesloten holebi- en transgenderverenigingen en werkt aan de aanvaarding van holebiseksualiteit en genderexpressie in de ruimste zin.

Meer info: www.hetrozehuis.be

LOKALE MELDPUNTEN DISCRIMINATIE

Antwerpen

De Coninckplein 25 (ingang via Muizenstraat),
2060 Antwerpen, 0800 94 84 3

Meer info: zie www.antwerpen.be
(‘info en diensten’ > ‘diversiteit’)

Mechelen

Grote Markt 21, 2800 Mechelen
0800 99 193

Meer info: zie www.mechelen.be
(‘leven’ > ‘samenleven in diversiteit’)

Turnhout

Campus Blairon 200, 2300 Turnhout
014 40 96 34

Meer info: zie www.turnhout.be
(‘leven’ > ‘diversiteit en inburgering’)

LOKALE POLITIE (101)

Antwerpen

Niet-dringende vragen: 0800 123 12 (De Blauwe Lijn)
Slachtofferbejegening: 03 338 84 86

Meer info: zie www.politieantwerpen.be
(‘dienstverlening’ > ‘slachtofferzorg’)

Mechelen

Niet-dringende vragen: 015 464 464
Slachtofferbejegening: 015 46 41 45

Meer info: zie www.politiemechelen.be (‘slachtofferbejegening’)

Turnhout

Niet-dringende vragen: 0800 25 101

Slachtofferbejegening: 014 408 054

Meer info: zie www.politieregioturnhout.be ('adres')

Andere zones: zie www.lokalepolitie.be

CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK EN JONGERENADVIESCENTRA

CAW Antwerpen heeft twee algemene onthaalpunten in de stad Antwerpen en een jongerenonthaal in Antwerpen en Kalmthout.

Meer info: zie www.cawantwerpen.be en www.jacantwerpen.be

CAW De Kempen heeft onthaalpunten in Herentals, Turnhout, Mol en Geel en een jongerenonthaal in Westerlo, Herentals, Geel, Mol, Turnhout en Hoogstraten.

Meer info: zie www.cawdekempen.be en www.jacdekempen.be

OOST-VLAANDEREN

Casa Rosa

Casa Rosa is het Oost-Vlaams open huis voor holebi's en transgenders en de koepelorganisatie van een twintigtal Oost-Vlaamse verenigingen voor holebi's en transgenders in de provincie. Casa Rosa is een ontmoetingsplaats voor holebi's en transgenders en hun omgeving, biedt informatie en ondersteuning en organiseert activiteiten. De organisatie richt zich op alle individuen en groepen die geïnteresseerd zijn in en werken rond seksuele oriëntatie en genderidentiteit.

Meer info: www.casarosa.be

LOKALE MELDPUNTEN DISCRIMINATIE

Aalst

Gasthuisstraat 40, 9300 Aalst, 053 76 51 95

Meer info: zie www.aalst.be ('a-loket' > 'formulieren')

CAW Boom Mechelen Lier heeft onthaalpunten in Mechelen, Boom, Heist-op-den-Berg, Willebroek en Lier en een jongerenonthaal in Mechelen, Puurs, Lier en Heist-op-den-Berg.

Meer info: zie www.cawboommechelenlier.be en www.jacboommechelenlier.be

JUSTITIEHUIZEN - SLACHTOFFERONTHAAL

In elk gerechtelijk arrondissement is er een justitiehuis. Je kan er als slachtoffer van een misdrijf terecht voor informatie over de gerechtelijke procedure bij een justitieassistent van de dienst slachtofferonthaal.

Adressen: zie www.desocialekaart.be (zoekterm 'justitiehuis')

Gent

Keizer Karelstraat 1, 9000 Gent

09 268 21 68

Meer info: zie www.gent.be (zoekterm 'meldpunt')

Sint-Niklaas

Grote Markt 1 - 9100 Sint-Niklaas

03 778 30 30

Meer info: zie www.sint-niklaas.be ('e-loket' > 'meldpunt discriminatie')

LOKALE POLITIE (101)

Aalst

Niet-dringende vragen: 053 73 27 27

Slachtofferbejegening: 053 73 27 27

Meer info: zie www.lokalepolitieaalst.be ('diensten' > 'slachtofferbejegening')

Gent

Niet-dringende vragen: 09 266 61 11

Meldpunt homo- en transfobie: 09 266 67 56

Meer info: zie www.lokalepolitie.be/gent ('a tot z' > 'meldpunt homo- en transfobie' of knop op de openingspagina)

Sint-Niklaas

Niet-dringende vragen: 03 760 65 00

Slachtofferbejegening: 03 760 65 90

Meer info: zie www.lokalepolitie.be/sint-niklaas ('diensten' > 'maatschappelijke cel')

Andere zones: zie www.lokalepolitie.be

CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK EN JONGERENADVIESCENTRA

CAW Oost-Vlaanderen heeft onthaalpunten in Gent, Eeklo, Wetteren, Sint-Niklaas, Dendermonde, Beveren, Lokeren, Aalst, Geraardsbergen, Ninove, Oudenaarde, Ronse en Zottegem en een jongerenonthaal in Gent, Dendermonde, Lokeren, Wetteren, Sint-Niklaas, Aalst, Brakel, Ninove, Ronse, Geraardsbergen, Zottegem en Oudenaarde.

Meer info: zie www.cawoostvlaanderen.be en www.jacoostvlaanderen.be

JUSTITIEHUIZEN - SLACHTOFFERONTHAAL

In elk gerechtelijk arrondissement is er een justitiehuis. Je kan er als slachtoffer van een misdrijf terecht voor informatie over de gerechtelijke procedure bij een justitieassistent van de dienst slachtofferonthaal.

Adressen: zie www.desocialekaart.be (zoekterm 'justitiehuis')

VLAAMS-BRABANT**Holebihuis Vlaams-Brabant**

Het Holebihuis Vlaams-Brabant is een open huis voor seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Holebi's en transgenders kunnen er elkaar in alle veiligheid ontmoeten. De organisatie werkt aan het welzijn van holebi's en transgenders in de provincie en stimuleert de samenwerking tussen de aangesloten verenigingen uit de provincie.

Meer info: www.holebihuis.be

LOKALE MELDPUNTEN DISCRIMINATIE**Leuven**

Prof. van Overstraetenplein 1, 3000 Leuven
016 27 26 00

Meer info: zie www.leuven.be ('bestuur')

LOKALE POLITIE (101)**Leuven**

Niet-dringende vragen: 016 21 06 11

Slachtofferbejegening: 016 21 07 20

Meer info: zie www.politieleuven.be ('diensten' > 'jeugd- en sociale dienst')

Andere zones: zie www.lokalepolitie.be

CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK EN JONGERENADVIESCENTRA

CAW Halle Vilvoorde heeft onthaalpunten in Asse, Vilvoorde, Halle, Tervuren, Merchtem, Dilbeek, Meise, Sint-Pieters-Leeuw, Lennik en heeft een jongerenonthaal in Asse, Halle, Vilvoorde en Tervuren.

Meer info: zie www.cawhallevilvoorde.be en www.jachallevilvoorde.be

CAW Oost-Brabant heeft onthaalpunten in Leuven, Diest en Tienen (zonder afspraak) en in Aarschot en Landen (op afspraak) en heeft een jongerenonthaal in Leuven, Tienen, Diest, Aarschot en Landen.

Meer info: zie www.cawoostbrabant.be en www.jacoostbrabant.be

WEST-VLAANDEREN

LOKALE MELDPUNTEN DISCRIMINATIE

Brugge

Kerhofstraat 1, 8200 Brugge
050 40 73 99

Meer info: zie www.brugge.be
(‘bestuur & beleid’ > ‘neem deel aan het beleid’)

Kortrijk

Grote Markt 54, 8500 Kortrijk
056 27 70 18

Meer info: zie www.kortrijk.be
(‘over de stad’ > ‘inspraak’ > ‘meldpunt’)

Oostende

Edith Cavellstraat 15, 8400 Oostende
059 59 20 03

Meer info: zie www.oostende.be
(‘digitaal loket’ > ‘meldpunt discriminatie’)

Roeselare

Zuidstraat 17, 8800 Roeselare
051 26 21 80

Meer info: zie www.roeselare.be
(‘wonen en leven’ > ‘welzijn’)

LOKALE POLITIE (101)

Brugge

Niet-dringende vragen: 050 44 88 44
Slachtofferbejegening: 050 44 57 00

Meer info: zie www.politiebrugge.be (‘in de praktijk’ > ‘thema’ > ‘slachtofferbejegening’)

Kortrijk

Niet-dringende vragen: 056 23 96 11
Slachtofferbejegening: 056 23 96 92

Meer info: zie www.pzvas.be
(‘korps’ > ‘organisatie’ > ‘politiezorg’)

Oostende

Niet-dringende vragen: 059 70 11 11
Slachtofferbejegening: 059 70 11 11

Meer info: zie www.lokalepolitie.be/oostende
(‘vragen’ > ‘slachtofferhulp’)

Roeselare

Niet-dringende vragen: 051 26 26 20
Slachtofferbejegening: 051 23 14 82

Meer info: zie www.politiezoneriho.be (‘organisatie’ > ‘extra info diensten’ > ‘slachtofferbejegening’)

Andere zones: zie www.lokalepolitie.be

CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK EN JONGERENADVIESCENTRA

CAW Noord-West-Vlaanderen heeft onthaalpunten in Brugge, Oostende, Torhout en Blankenberge en heeft een jongerenonthaal in Brugge, Oostende, Torhout en Blankenberge.

Meer info: zie www.cawnoordwestvlaanderen.be en www.jacnoordwestvlaanderen.be

CAW Centraal-West-Vlaanderen heeft onthaalpunten in Roeselare, Izegem, Tielt, Ieper en Veurne en heeft een jongerenonthaal in Roeselare, Izegem, Tielt, Ieper en Veurne.

Meer info: zie www.cawcentraalwestvlaanderen.be en www.jacentraalwestvlaanderen.be

LIMBURG

Regenbooghuis Limburg

Het Regenbooghuis Limburg is de koepelorganisatie van de Limburgse holebi- en transgenderverenigingen. Maar het is ook een open huis waar alle verenigingen terecht kunnen voor hun activiteiten en waar holebi's, transgenders en sympathisanten elkaar kunnen ontmoeten in een ontspannen sfeer.

Meer info: www.regenbooghuislimburg.be

LOKALE MELDPUNTEN DISCRIMINATIE

Genk

Stadsplein 1, 3600 Genk
089 65 42 49

Meer info: zie www.genk.be ('leven & welzijn' > 'samenleving & wijkontwikkeling') of www.discrimineer.be

Hasselt

Groenplein 1, 3500 Hasselt
011 23 94 72

Meer info: zie www.hasselt.be ('welzijn' > 'meldpunt discriminatie') of www.discrimineer.be

CAW Zuid-West-Vlaanderen heeft onthaalpunten in Kortrijk, Menen en Waregem en heeft een jongerenonthaal in Kortrijk, Menen en Waregem.

Meer info: zie www.cawzuidwestvlaanderen.be en www.jaczuidwestvlaanderen.be

JUSTITIEHUIZEN - SLACHTOFFERONTHAAL

In elk gerechtelijk arrondissement is er een justitiehuis. Je kan er als slachtoffer van een misdrijf terecht voor informatie over de gerechtelijke procedure bij een justitieassistent van de dienst slachtofferonthaal.

Adressen: zie www.desocialekaart.be (zoekterm 'justitiehuis')

LOKALE POLITIE (101)

Genk

Niet-dringende vragen: 089 30 30 30
Slachtofferbejegening: 089 65 30 12 (sociale politie)

Meer info: zie www.politiezone-gaoz.be ('diensten' > 'sociale politie')

Hasselt

Niet-dringende vragen: 011 22 29 82
Slachtofferbejegening: 011 22 29 82

Meer info: zie www.lokalepolitie.be/hasselt

Andere zones: zie www.lokalepolitie.be

CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK EN JONGERENADVIESCENTRA

CAW Limburg heeft onthaalpunten in Hasselt, Overpelt, Sint-Truiden en Genk en heeft een jongerenonthaal in Hasselt, Sint-Truiden, Genk, Lommel en Maasmechelen.

Meer info: zie www.cawlimburg.be en www.jaclimburg.be

JUSTITIEHUIZEN - SLACHTOFFERONTHAAL

In elk gerechtelijk arrondissement is er een justitiehuis. Je kan er als slachtoffer van een misdrijf terecht voor informatie over de gerechtelijke procedure bij een justitieassistent van de dienst slachtofferonthaal.

Adressen: zie www.desocialekaart.be
(zoekterm 'justitiehuis')

BRUSSEL

Regenbooghuis Brussel

Het Regenbooghuis Brussel is de koepelorganisatie van Nederlandstalige en Franstalige holebi- en transgenderverenigingen uit de Brusselse regio. Maar het is ook een open huis voor LGBTQI's en hun vrienden, met een café, een informatiepunt en een onthaal met eventuele doorverwijzing naar juridische, sociale, psychologische en medische bijstand.

Meer info: www.rainbowhouse.be

LOKALE POLITIE (101)

Brussel Hoofdstad Elsene

Wachtdienst – District 1 (Kolenmarkt 30, 1000 Brussel): 02 279 77 11

Slachtofferbejegening: 02 279 77 36 (Bureau Politionele Slachtofferhulp – District 1)

Meer info: zie www.polbru.be

Andere zones: zie www.lokalepolitie.be

CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK EN JONGERENADVIESCENTRA

CAW Brussel heeft onthaalpunten in Brussel-Centrum, Brussel-Noord, Anderlecht, Etterbeek en Molenbeek en heeft een jongerenonthaal in Brussel-Centrum en Etterbeek.

Meer info: zie www.cawbrussel.be en www.jacbrussel.be

JUSTITIEHUIZEN - SLACHTOFFERONTHAAL

In elk gerechtelijk arrondissement is er een justitiehuis. Je kan er als slachtoffer van een misdrijf terecht voor informatie over de gerechtelijke procedure bij een justitieassistent van de dienst slachtofferonthaal.

Adressen: zie www.desocialekaart.be
(zoekterm 'justitiehuis')

Woordenlijst

Aanranding	Gedwongen worden tot seksuele handelingen. Bijvoorbeeld betast worden of ander(en) moeten aanraken. Het slachtoffer is fysiek betrokken, maar wordt niet noodzakelijk door de dader aangeraakt. Bijvoorbeeld jezelf masturberen onder bedreiging. Officieel: 'aanranding van de eerbaarheid'.
Aangifte	Het melden van een strafbaar feit bij (meestal) de politie. Kan door een getuige of het slachtoffer zelf, maar nooit anoniem. De politie moet een proces-verbaal van je verhoor opstellen.
Discriminatie	Discriminatie is het ongelijk behandelen van iemand zonder dat daar een wettelijke (objectieve) rechtvaardiging voor is. Het gebeurt op basis van één of meerdere persoonlijke kenmerken die door onze wetgeving beschermd worden.
Gender	De sociale en culturele invulling van mannelijkheid en vrouwelijkheid.
Genderexpressie	De mate waarin je je vrouwelijk of mannelijk uit. Het gaat dan om kledijkeuze, taalgebruik, gebaren, make-up, haartooi, gebruik van parfum, omgaan met emoties en andere uitingen. Een beschermd kenmerk. <i>Zie ook: discriminatie.</i>
Genderidentiteit	Je innerlijke gevoel: voel je je jongen, meisje, beide of geen van beide? Bij de meeste mensen valt dit samen met hun geboortegeslacht. Een beschermd kenmerk. <i>Zie ook: discriminatie.</i>
Geslacht of sekse	Het lichamelijk aspect van vrouwelijkheid en mannelijkheid.
Haatmisdrijf	Een misdrijf waarbij een van de beweegredenen een bepaald kenmerk van het slachtoffer is. De dader viseert zo de (vermeende) identiteit van een slachtoffer maar ook een hele groep. Als zo'n beweegreden is bewezen, spreekt de rechter een zwaardere straf uit voor het misdrijf. <i>Zie ook: discriminatie.</i>
Holebi's	Kort voor 'homo's, lesbiennes, biseksuelen'.
Intimidatie	Elk ongewenst verbaal, lichamelijk, ... gedrag dat je waardigheid aantast en een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving schept.
Kast, 'in de ~ zitten' of 'uit de ~ komen'	Men zegt dat je 'in de kast' zit als je je seksuele oriëntatie, genderidentiteit of hiv-status voor anderen verborgen houdt.

Klacht	Wanneer een slachtoffer of benadeelde persoon een aangifte doet en uitdrukkelijk wenst om een dader te vervolgen. Bij sommige misdrijven mag een overheid pas optreden na jouw klacht.
Laster en eerroof	De reputatie van iemand proberen besmeuren door moedwillig beschuldigingen of roddels te verspreiden.
Melding	Een (strafbaar) feit melden. Er zijn veel organisaties waar je terecht kan met een (anonieme) melding. Doe je melding van een strafbaar feit bij de politie, dan is dat een aangifte.
Misdrijf	Een criminele daad, door de wet omschreven. Hierop staan celstraffen en geldboetes.
Ongewenst seksueel gedrag (op het werk)	Intimidatie (op het werk) met een seksuele bijklank. Bijvoorbeeld handtastelijkheden, ongepaste seksuele nieuwsgierigheid of seksueel getinte opmerkingen van collega's.
Outen	Wanneer iemand in jouw plaats je 'uit de kast' doet komen terwijl je dat (nog) niet van plan was.
Proces-verbaal	Kortweg 'PV'. Een schriftelijk verslag van de politie. Een PV krijgt een nummer en codes om het te categoriseren (bijv. als homofobie).
Seksuele oriëntatie (of geaardheid)	Op welke sekse(n) je valt, verliefd wordt, met wie je vrijt... Een beschermd kenmerk. Zie ook: discriminatie.
Seponeren	Een zaak niet voor de rechter brengen, maar laten rusten.
Stalking	Officieel: 'belaging'. Iemand langdurig lastigvallen, wat het leven van die persoon ernstig verstoort. Ook als de dader zelf niet weet wat de gevolgen zijn maar die wel had moeten weten.
Transgenders	Mensen wiens genderidentiteit of genderexpressie afwijkt van de verwachtingen die aan iemands geboortegeslacht worden verbonden. Transgender is een koepelterm voor travestie, transgenderisme en transseksualiteit. Tegengestelde: cisgender.
Verkrachting	Gedwongen seks met penetratie. Ook als de penetratie met een voorwerp gebeurt.
Weerbaarheid	De vaardigheid om op te komen voor jezelf in situaties met machtsverschil en om duidelijke grenzen te stellen. Dit kan neerkomen op lichaamstaal en houding of op verbale verdediging, bijvoorbeeld bij pesterijen.

BEDANKT

Met de medewerking van Garance. Garance is een Brusselse vzw gespecialiseerd in de primaire preventie van gendergerelateerd geweld. Ze verspreidt via workshops, publicaties en campagnes simpele en efficiënte tools om geweld te voorkomen en zich ertegen te beschermen. Garance richt zich op groepen die omwille van hun gender(identiteit) en/of seksuele geaardheid geconfronteerd zijn met discriminatie en geweld, thuis, op straat, op het werk of in de samenleving. Op het programma staan o.a. verbale en fysieke zelfverdediging, een genderanalyse van onveiligheid en geweld en het werken met bijzonder kwetsbare groepen.

Garance, Jubelfeestlaan 155, 1080 Brussel, 02 216 61 16, www.garance.be"

